

PROSVETNI DELAVEC

STATUTI VZGOJNO-IZOBRAZEVALNIH USTANOV

(Iz gradiva plenuma republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije)

Glede na velik interes družbene skupnosti, kako se vzgaja in izobražuje, so smoter in naloge vzgojno-izobraževalnih ustanov določene že s pozitivnimi predpisi. Ker pa pozitivni predpisi in drugi družbeni akti samo na splošno določajo naloge vzgojno-izobraževalnih ustanov, je potrebno, da jih vsaka ustanova konkretno določa v svojem statutu. Vsaka pozamezna vzgojno-izobraževalna ustanova ima svoje specifičnosti glede na stopnjo izobraževanja ter okolje in pogoje, v katerih dela. Pri smotru in nalogah vzgojno-izobraževalnih ustanov ne smemo prezreti nobenega izmed osnovnih namenov. Zlasti je treba obdelati vprašanja vzgoje in izobraževanja v tem smislu, da sta to dve funkciji, ki se v učno-vzgojnem procesu med seboj prepletata in dopolnjujeta in da ni moč zanemarjati ene na račun druge ali dajati eni manjši pomen kakor drugi. Če je osnovni namen šole vzgajati in izobraževati po predpisanim učnem načrtu, s tem še ni izrpa celotna dejavnost šole, pač pa je delovni program mnogo širši in ga sestavljajo delovni programi posameznih razredov, oddelkov oziroma posameznih področij razrednih in izvenrazrednih dejavnosti, ker se le-te med seboj dopolnjujejo. Programiranje je treba dati potreben pomen, ker bo moralo v bodoče biti osnova za celotni dohodek šole.

Organizacije vzgojno-izobraževalnega procesa ne smemo pojmovati samo kot ozko šolsko organizacijo pouka po razredih ali oddelkih, pač pa moramo pri tem nujno upoštevati široko družbeno dejavnost. Tako sodelovanje šole z domom oziroma s starši, z gospodarskimi organizacijami in družbeno-političnimi organizacijami, zlasti tistimi, ki skrbijo za vzgojo mladine. Način sodelovanja naj vsaka vzgojno-izobraževalna ustanova predvidi tako, kot to ustreza okolju in pogojem, v katerih dela. Poleg tega bodo šole morale v statutih predvideti potek vzgojno-izobraževalnega procesa, izhajati iz osnovnega stališča, da mora šola izpolniti delovni program in doseči smoter, ki si ga je v njem zahtela.

Financiranje vzgojno-izobraževalne dejavnosti ni bistveno drugačno kot pri ostalih družbenih dejavnostih. V statutu ustanov pa bo vendarle treba posebej obdelati vprašanje ustvarjanja lastnih dohodkov, pri čemer moramo izhajati z načelnega stališča, da ustvarjanje lastnih dohodkov nikakor ne more iti na račun vzgojno-izobraževalne dejavnosti oziroma na račun osnovnega namena in smotra.

Glede na družbeno pomembnost nalog, ki jih opravljajo šole, bodo ob teh ustanovah v bodoče še vedno obstajali družbeni organi upravljanja, sveti šole oziroma zavoda. Svet šole bo tista neposredna oblika in vez med široko družbeno skupnostjo in šolo, ki bo šoli v neposredno pomoč in podporo pri upravljanju oziroma izvrševanju njene družbene funkcije. Tej nalogi primerno pa bo treba opredeliti tudi dolžnosti in funkcije družbenih organov upravljanja. V novih pogojih dela glede na družbeno in ekonomsko samostojnost vzgojno-izobraževalnih ustanov ne morejo imeti družbeni organi upravljanja funkcije odločanja v ustanovi, pač pa je njihova dolžnost in pravica, prenašati težnje in zahteve družbe na ustanove, spremljati delo ustanove in s širšega družbenega vidika dajati pripombe na njeno delo in delovne uspehe. Družbeni organi upravljanja morajo biti seznanjeni z delovnim programom in imeti možnost, da vplivajo na njegovo sestavo.

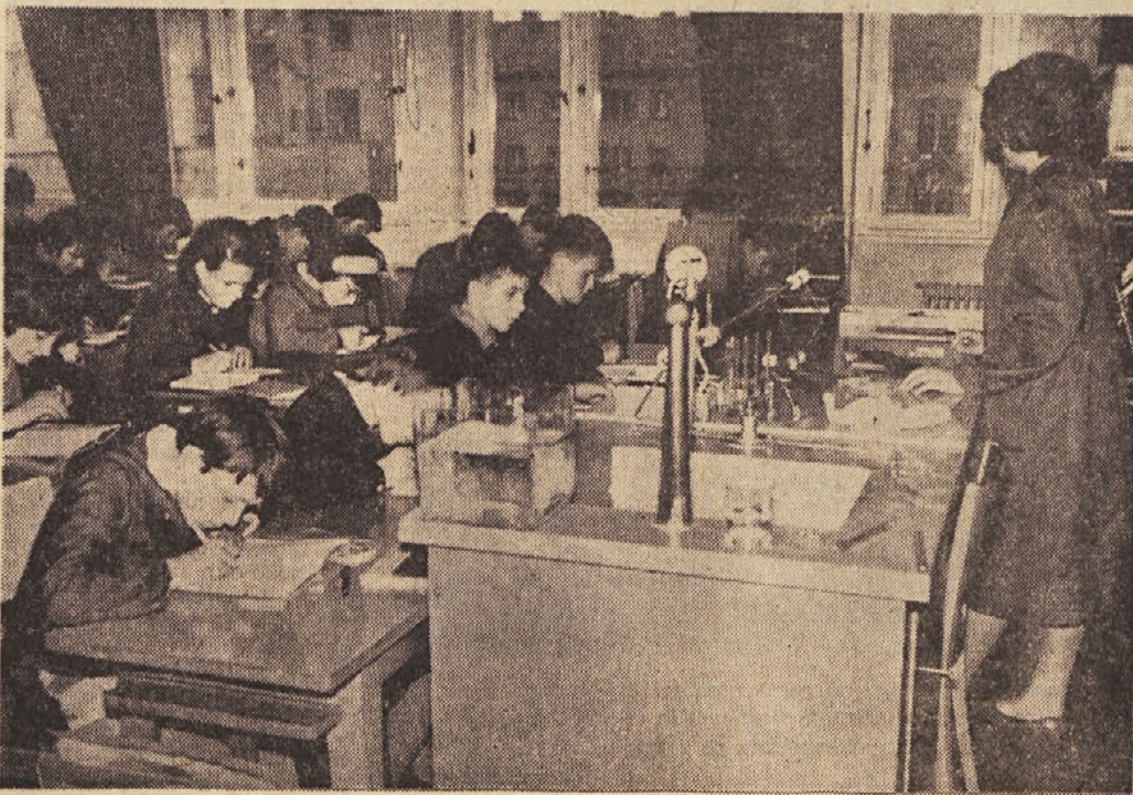
Zlasti je treba razmejiti pristojnosti med družbenim organom upravljanja in kolektivom oziroma njegovim samoupravnim organom. Izhajati moramo z načelnega stališča, da sta oba organa vsak za svoje delo odgovorni širši družbeni skupnosti in da noben organ ni podrejen oziroma

nadrejen, pač pa da se v svojem delu vzajemno dopolnjujeta. Kolektiv kot nosilec samoupravnih pravic in hkrati kot upravljalec se zaradi praktičnosti in zaradi smotrne izrabe časa lahko odloči, da izvoli iz svoje srede upravni odbor (doslej svet delovnega kolektiva). Upravni odbor kolektiva bo opravljal tiste funkcije in dolžnosti, za katere ga pooblasti kolektiv. Ker je v večjih kolektivih praktično nemogoče, da bi se za vsako vprašanje sestajal celoten kolektiv, bo upravni odbor o posameznih vprašanjih tudi samostojno odločal. S tem, da ga kolektiv pooblasti, da samostojno odloča o posameznih vprašanjih, pa ni več samo izvršni organ kolektiva, pač pa ima že hkrati določene samoupravne pravice. V statutu ustanove je treba natančno določiti, o čem lahko samostojno odloča upravni odbor, oz. katere pravice si obdrži kolektiv kot celota. V manjših kolektivih (20 do 30 članov) je pa delovni kolektiv kot celota upravljalec. V tem primeru si kolektiv izvoli samo predsednika delovnega kolektiva, ki sklicuje, organizira in

predlaga staršev obravnavajo in upoštevajo.

Tiste vzgojno-izobraževalne ustanove, ki imajo podružnice, morajo posebno pozornost posvetiti oblikam družbenega upravljanja v podružnici. Glede na to, da je matična šola z vsemi svojimi podružnicami enotna delovna organizacija, je potrebno, da ima tudi enotne organe upravljanja. Družbeni organ upravljanja je lahko samo eden. Prav tako pa ima tudi enotni samoupravni organ. Ker so običajno podružnice oddaljene od matične šole, bo potrebno tudi v podružnicah zagotoviti družbeni vpliv. Verjetno bi bili najprimernejša oblika sveti staršev, ki bi obvezno delegirali svojega predstavnika v osrednji družbeni organ upravljanja.

Učiteljski zbor na šoli je glede na funkcijo in naloge, ki jih opravlja, le strokovni organ in ne more imeti samoupravnih pristojnosti. Vodi ga vodja šole. Zaradi posebne narave dela bodo v statutih šole potrebna posebna določila glede delovnega razmerja, predvsem glede na sprejema-

Pouk v fizikalnem kabinetu na osnovni šoli Toneta Čufarja v Ljubljani

vodi seje kolektiva. Vodja vzgojno-izobraževalne ustanove je v prvi vrsti pedagoški vodja, organizator dela in hkrati starešina oziroma predstojnik ustanove. Nanj ne moremo prenašati samoupravnih pravic, prav tako si teh pravic ne more prilaščati. Kot strokovni pedagoški vodja je dolžan prenašati na kolektiv vprašanja, ki jih obravnava družbeni organ upravljanja — svet šole in obratno, odgovarjati temu organu, kako so se njegova priporočila, sugestije in predlogi upoštevali oziroma izvršili. V svojem delu se je dolžan ravnati po splošnih zakonitih določilih in sklepih samoupravnega organa. Kot pedagoški vodja mora skrbeti za strokovno in kvalitno delo.

S statutom je treba opredeliti mesto in vlogo samoupravnih organizacij učencev: razrednih skupnosti in šolske skupnosti. Posebej je treba upoštevati vlogo mladinske in pionirske organizacije na šolah kot enega izmed vzgojnih činiteljev. Pri tem ne moremo konkretno določiti nalog posameznim organizacijam, pač pa v tem smislu, da imajo svoje mesto v šoli in da je dolžnost in naloga družbenega organa in samoupravnega organa, da jih pri njihovem delu podpira in jim pomaga ter v okviru možnosti upošteva njihova prizadevanja in težnje. Kot obliko širšega družbenega sodelovanja je treba upoštevati tudi roditeljske zbore, razredne svete staršev in morebitne druge oblike sodelovanja s starši. Določiti je treba osnovni smisel in namen sodelovanja staršev preko raznih oblik in kako se naj mnenja, sugestije

in nove učne moči, odgovodovanje in odgovodne roke, letne dopuste in podobno. Za šole kot vzgojno-izobraževalne ustanove je na primer do sedaj popolnoma ustrezalo, da se med šolskim letom ni menjalo učno osebje. Zaradi tega bi bilo smotno tudi v bodoče obdržati podobno rešitev. Dopusti učno-vzgojnega osebja bi se naj tudi v bodoče koristili praviloma le v času šolskih počitnic itd.

ljanjem statutom prav zaradi tega, ker so nekatera osnovna stališča še nejasna pa tudi zakoni s področja družbenih služb še niso vsklajeni z novo ustavo. Priprava in sprejem statutom je sedaj ena glavnih nalog delovnih organizacij in tudi glavna naloga sindikalnih organizacij. Statuti so izraz in sredstvo samoupravnosti, akt samoupravne pravice delovnih kolektivov, da v okviru ustavnih določil, zako-

Statuti — izraz in sredstvo samoupravnosti

Plenum republiškega odbora sindikata družbenih dejavnosti

Ob navzočnosti številnih predstavnikov naših političnih organizacij, ustanov in strokovnih organov je bila pretekli četrtek v Ljubljani plenarna seja republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Pod predsedstvom Marijana Jenka je kot poglavito točko dnevnega reda obravnavala nekatera vprašanja v družbenih službah ob izdelavi statutom. Po uvodnih besedah tajnika republiškega odbora Vinka Kastelica so člani plenuma razpravljali o perečih vprašanjih, ki jih bo potrebno prav ob akciji za izdelavo statutom razčistiti. Republiški odbor je za ta plenum pripravil obsežnejše gradivo, da bo služilo sindikalnim organizacijam kot dobra osnova pri razpravah o statutih.

Na začetku gradiva, ki je — po besedah tov. Jenka — »rezultat intenzivnega, dolgotrajnega dela republiškega odbora, izdelano na izkušnjah in ugotovitvah političnih delavcev in ekonomistov, je posebej poudarjeno, da sindikat nima namena dajati delovnim organizacijam družbenih služb nekih dokončnih rešitev aktualnih vprašanj; tudi plenum sam je imel namen — razčistiti nekatere probleme, ki so prav v času pripravljanja statutom najbolj v ospredju. To so mesto in vloga družbenih služb na današnji stopnji našega družbeno-ekonomskega razvoja, dohodek v teh službah, samoupravljanje, sistem in oblike financiranja itd. Delovne organizacije družbenih služb zastajajo s priprav-

nov in obsega svojih nalog, ki so jih določili predstavniki organi, samostojno urejajo v svoji delovni organizaciji strukturo, upravljanje, organizacijo dela in medsebojna razmerja, ki izvirajo iz skupnega dela. Tak temeljni samoupravni akt imajo pravico in dolžnost sprejeti in izdelati tudi delovne organizacije družbenih služb.

Ko bodo sedanje določbe organizacijskih zakonov usklajene z novo ustavo, se bo tudi v delovnih organizacijah družbenih služb marsikaj spremenilo, zlasti na področju delitve dohodka, organizacije in samoupravljanja. Kolektivi teh organizacij naj bi pri pripravljanju statutom upoštevali ustavna načela. Ustava SFRJ in pa SRS sta v svojih določbah, ki zadevajo delovne organizacije družbenih služb, tako jasni, da je mogoče ta načela uporabiti. Zato ni nobene ovire, da ustanove in zavodi uporabljajo ustavne določbe pri določitvi organizacije, delitve, vsebine in funkcije organov upravljanja.

RAZČIŠČEVANJE TEMELJNIH VPRAŠANJ: ORGANIZACIJE, DELITVE, SAMOUPRAVLJANJA IN MEDSEBOJNIH RAZMERIJ

Republiški odbor je mnenja, da lahko razčistimo najvažnejša vprašanja glede financiranja, organizacije, samoupravljanja, delitve in nagajevanja v kolektivih le z najširšim sodelovanjem vseh zainteresiranih in da bo le taka razprava dala koncepte za nove rešitve tako ob sprejemanju novih zakonov s tega področja, kakor tudi v občinskih statutih za področje družbenih služb. Zato naj bo v tem trenutku naša dejavnost v delovnih kolektivih usmerjena predvsem v razčiščevanje temeljnih vprašanj organizacije, delitve in samoupravljanja ter medsebojnih razmerij na analizi obstoječega stanja in že uveljavljenih pravilnikov; reševanje teh vprašanj v ustanovah bo najboljša osnova za statut delovne organizacije. Pri tem so seveda potrebne dobre analize delovanja sedanjega sistema dohodka in samoupravljanja.

Realizacija prizadevanj za pravo in sprejem statuta v delovni organizaciji mora teči naravno, sistematično in organizirano. Ze dokončno formulirani osnutki niso primerni za razpravo. Potrebno je, da v delovnih skupnostih izdelajo teze za razpravo v organih upravljanja in v

sami skupnosti z ustreznimi pojasnili, kajti le tako bodo lahko komisije in podkomisije, ki pripravljajo posamezne dele statuta, imele trdno osnovo. Sindikalna podružnica mora poudariti prav tako vprašanja in je odgovorna za to, da bodo čim bolj sodelovali vsi člani delovne skupnosti. Za delovne organizacije družbenih služb je nujno, da pri razpravah o njihovih statutih na ustrezen način sodelujejo tudi drugi državljani, zlasti pa koristniki uslug družbenih služb in družbeno-politične organizacije.

Občinski odbori sindikata družbenih dejavnosti so dolžni, da organizirano pomagajo delovnim kolektivom pri izdelavi statutom. K čim ožjemu sodelovanju naj pritegnejo vse strokovne in politične činitele v občini — tiste, ki se ukvarjajo s temi vprašanji. Pri tem se lahko poslužijo vseh razpoložljivih oblik, kot so predavanja, konsultacije, organizirane razprave itd.

S tem delom je treba pričeti takoj, ker bi morali biti do konca meseca aprila statuti delovnih organizacij že sprejeti.

POTREBNO JE SODELOVANJE ZNANSTVENO-RAZISKOVALNIH ZAVODOV IN TISKA

Razprava na plenumu se je dotaknila vrste vprašanj. Tov. Marijan Jenko je znova poudaril, da je sedanja akcija za izdelavo statutom delovnih organizacij v družbenih službah le začetek procesa, ki naj privede razvoj teh služb v enakopraven položaj z gospodarskimi organizacijami. Zal se doslej vse premalo institucij in posameznikov ukvarja s temi vprašanji; pritegniti bo treba znanstveno raziskovalne zavode, naš strokovni tisk, upravne institucije in druge, da se bo koristna razprava nadaljevala, ker so vprašanja načeta, odprta, toda sila važna za nadaljnji razvoj družbenih služb. V gradivu, ki ga je pripravil republiški odbor, je nekaj prikaz celote teh vprašanj, celotne problematike na področju neproizvodne sfere družbenih dejavnosti, vendar pa bo šele soočenje teh načelnih stališč s prakso lahko dalo zadovoljive odgovore. Tov. Jenko je znova opozoril na ustavo in Program ZIKJ, kjer so načelno ti problemi zastavljeni. Statute bo treba stalno prilagajati danim situacijam, zato ne smemo čakati na neke dokončne rešitve posameznih problemov. Aktivno moramo začeti s pripravljanjem statutom, ki naj ne bodo le prilagojena stara pravila — treba jim je dati novo vsebino! Sindikalne organizacije morajo biti iniciator pri razpravah in reševanju vprašanj.

Prav tako pa je tudi važno, je dejal tov. Jenko, da sindikalne organizacije sodelujejo pri izdelavi občinskih statutom, da se bo v njih pravilno določilo mesto in vloga družbenih služb v komuni.

II. KONGRES PEDAGOGOV JUGOSLAVIJE

Zveza pedagoških društev Jugoslavije pripravlja II. kongres pedagogov, ki bo v jeseni 1964 v Zagrebu. Po izrednem uspelem posvetovanju o stanju in problemih naše pedagoške znanosti, ki je bilo letos junija v Zagrebu, naj bi bil kongres nadaljnja in širša manifestacija jugoslovanskih pedagogov in rezultatov njihovih strokovnega dela. Iz tega načela izhaja tudi fiziognomija kongresa, ki naj da možnost aktivnega sodelovanja na njem čim več pedagogom in iz različnih torišč njihove strokovne dejavnosti. Da bi dosegel ta svoj namen, so odgovorna zanj vsa pedagoška društva, pedagoške institucije in pedagogi Jugoslavije. Stevilo dosedanjih kongresnih prispevkov iz Slovenije pa je več kot skromno. Zato vabimo vse, da z rezultati svojega strokovnega dela prispevajo svoj delež k vsebinski obogatitvi in uspešnosti kongresa.

Osnovni temi kongresa se glasila: »Vzgoja socialistične ose-

bnosti v naši družbi« in »Program nadaljnjega razvoja znanstveno raziskovalnih ustanov in kadrov na področju pedagogike«. Ti temi bodo konkretizirali naslednji prijavljeni koreferati:

Pedagoško izobraževanje učnega kadra,

Vloga šole v vzgoji socialistične osebnosti,

Oblike in metode vzgajanja socialistične osebnosti,

Razvijanje delavne kulture pri učencih,

Vsebinska in metode vzgoje jugoslovanskega socialističnega patriotizma,

Sistem družbenih vrednot kot činitelj vzgoje,

Vsebinska sodobnega izobraževanja,

Vzgoja za samoupravljanje.

Tem koreferatom naj bi sledilo čim več kratkih desetminutnih »poročil«, v katerih naj bi pedagoški delavci povzeli in prikazali rezultate svojega strokovnega dela. (Npr. izsledki empiričnega raziskovanja, razne

komparacije, osvetlitve nekih problemov z novih vidikov, dokumentirani predlogi itd.) Ustrezati pa morajo dvema pogojema: dana se neposredno ali posredno nanašajo na osnovni temi kongresa in da povedo nekaj originalnega in tehtnega za našo pedagoško teorijo ali prakso. Dolej so prijavljena naslednja takaka poročila:

Družbena vloga in pedagoška funkcija mladinske literature, Ustvarjalna aktivnost učencev in njena vloga pri oblikovanju mladine,

Delež aktivnih metod v vzgoji socialistične osebnosti,

Pomen pozitivnih zgledov za vzgojo moralnih lastnosti osebnosti,

Vsebinska sodobnega izobraževanja v luči učnih programov osnovnih šol v Moskvi, New Yorku in Beogradu,

cevi in sredstvo vzgoje za samoupravljanje,

Problemi povezovanja učne snovi s proizvodnim delom v osnovni šoli,

Vpliv pouka na oblikovanje odnosa do dela,

Samouprava učencev in oblikovanje osebnosti socialističnega državljanja.

Navedli smo le nekaj takih poročil, ki naj nam služijo kot orientacija za naše sodelovanje na kongresu. Zal so razen dveh poročil in enega koreferata, avtorji teh poročil iz drugih republik. Sprito strokovnih sposobnosti in aktivnosti slovenskih pedagoških delavcev bi bilo nerazumljivo in nečastno, če bi ostalo pri tem razmerju. Zato po hitro s prijavi. Rok zanje je do 1. XII. 1963, rokopise pa je treba oddati do aprila 1964 in sicer na naslov: Odbor za organizacijo Drugog kongresa pedagogov Jugoslavije, Zagreb, Trg Maršala Tita 4. (prizemlje levo).

Zveza pedagoških društev Slovenije

O DELU PEDAGOSKE AKADEMIJE V MARIBORU

Zakaj stroga merila pri ocenjevanju?

Maribor se je spremenil v zadnjih letih v pravo študentsko mesto. Tu so ustanovili doslej že šest višjih oziroma visokih šol (višjo pravno, komercialno, stomatološko, agronomsko, tehnično šolo in pedagoško akademijo), ki jih obiskuje okrog 6000 študentov, med katerimi je 2000 rednih slušateljev.

Predvsem dvojje je terjalo ustanovitve pedagoške akademije: premajhno število predmetnih učiteljev v mariborskem okraju ter zahteve reformirane šole. Mariborska akademija je zžela z delom v šolskem letu 1960/61 kot center za izredni študij višje pedagoške šole v Ljubljani, jeseni 1961 pa je postala samostojna pedagoška akademija.

Seminar za glasbeni pouk

Ker vsi razredni aktivni učitelji osnovnih šol želijo pomoči pri glasbenem pouku, prireja Zavod za prosvetno pedagoško službo v Ljubljani I. glasbeni seminar za učitelje od 1. do 4. razreda osnovne šole. Seminar je namenjen predvsem tem učiteljem, vabljeni pa so tudi učitelji, ki poučujejo ta predmet v 5. razredu in informativno predmetni predavatelji.

Na seminarju bo predavalo pet predavateljev, ki bodo obravnavali naslednje teme:

JANEZ BITENC: Spoznavanje glasbene literature v nižjih razredih osnovne šole ob poslušanju primernih izbranih glasbenih del z razlago.

JANEZ BOLE: Oblikovanje glasu in estetsko oblikovanje pesmi pri razrednem petju — z obdelavo pesmi.

PAVLE KALAN: Osnovna načela glasbenega pouka na nižji stopnji in učni načrt.

Elementarna ritmična in melodična vzgoja: razvijanje ritmičnega in melodičnega čuta (tudi ob uporabi Orffovega instrumentarja). Otrokova ustvarjalnost in improviziranje v glasbenem pouku.

ALBIN WEINGERL: Metodika glasbenega pouka v osnovni šoli: Nastop v 4. razredu z diskusijo. Metodni napotki in praktično delo po priročniku »S pesmijo v rej«.

MIRJANA TUREL: Zavedanje uganje v ritmično in melodično.

Predavatelji Janez Bitenc, Janez Bole in Albin Weingerl bodo pripravili pismeno gradivo v okviru posebnega biltena ZPPS in potrebni notni material za udeležence seminarja.

V teh predavanjih so zajete vse sestavine sodobne glasbene vzgoje v nižjih razredih osnovne šole. Udeleženci seminarja bodo dobili potrebne napotke in praktično gradivo, ki ga bodo lahko takoj uspešno uporabili pri svojem pouku, zato priporočamo vodstvom šol, da poskrbe za polnoštevilno udeležbo.

Predavatelji, ki imajo obširnejšo tematiko, bodo imeli uvodna predavanja že v novembru in decembru, podrobno pa bodo obdelali svoje teme v tridnevnem seminarju v sestrstinskih počinah 23., 24. in 25. januarja. Razpored predavanj za sestrstinske počinitve bo javljen naknadno na podlagi prijavi, ki jih sprejema Zavod za prosvetno pedagoško službo Ljubljana I. do 15. decembra.

V šolskem letu 1961/62 se je vpisalo le 52 rednih slušateljev, letos pa obiskuje akademijo že 251 rednih ter 368 izrednih študentov. Doslej se je vpisalo (od ustanovitve do danes) na akademijo 1550 študentov (med njimi le 355 rednih).

Dostikrat smo slišali, da si skuša mlada akademija pridobiti veljavo s prestroгим kriterijem ocenjevanja. S tem v zvezi je profesor didaktike Rajko Kladnik pojasnil: — Kriterij ocenjevanja pri izpitih je resda strog in bo še strožji, vendar ne zato, da bi si na tak način ustvarili sloves, temveč zaradi vse večjih zahtev naše stvarnosti. Nekateri študenti so sprva upali, da bo kriterij milejši kot na ostalih višjih šolah ali na primer na ljubljanski fakulteti. Rezultat takšnih upov je bil slab študijski uspeh. Slušatelji so kmalu spoznali, da je treba na akademiji pošteno poprijeti za delo: nekateri so odstopili od nadaljnje študije, večina pa se resno poglobila vanj.

Zanimivo je, da je letos med slušatelji, ki so se nanovo vpisali, 48 % absolventov gimnazij, medtem ko je med izrednimi slušatelji največ učiteljev, ki so v rednem delovnem razmerju. Večina študentov je iz mariborskega okraja, precej pa jih je tudi iz ostalih krajev Slovenije in iz drugih republik.

Pravijo, da učni uspehi še vedno niso zadovoljivi in da je pri študentih opaziti še precej srednješolskih navad (prilagodnostno učenje, učenje brez razumevanja ipd.), zato bodo proučili

vse faktorje, ki vplivajo na študijski uspeh — od študijskih programov do delavnosti študentov.

Študenti se lahko vpšejo na akademijo na vse predmetne skupine, ki pridejo v poštev pri njihovem delu na šoli — le skupine za gospodinjstvo pouk ni, ker je taka šola v Grobljah, medtem ko bodo uvedli skupino za telesno vzgojo v prihodnjem šolskem letu.

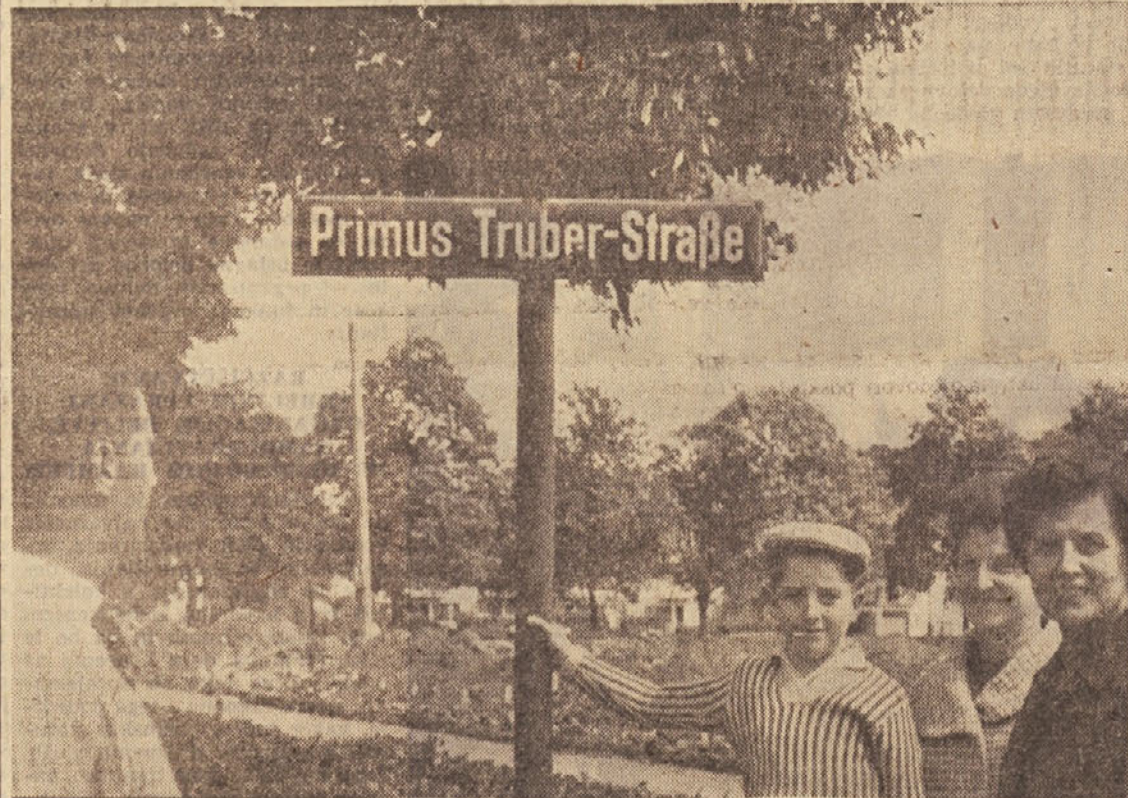
Slušatelji akademije, ki bi želeli po diplomu nadaljevati študij na drugi stopnji filozofske fakultete, bodo morali opraviti določene diferencialne izpite, vendar dogovor o tem s filozofsko fakulteto v Ljubljani še ni dokončen.

Študentska organizacija, ki bo imela v kratkem letno konferenco, je doslej pokazala mnogo priaznavnosti in delavnosti pri izvenšolskem delu študentov, pri organizaciji izvenšolskih dejavnosti, ekskurzijah in materialnih problemih študentov ipd. — premalo pozornosti pa je doslej posvečala študijskim problemom in uspehom.

V letošnjem šolskem letu je začela na pedagoški akademiji z delom tudi knjižnica, ki ima okoli 2500 knjig (med njimi jih je nekaj tudi iz Silihove knjižnice). V čitalnici lahko slušatelji študirajo, ali pa berejo revije in časopise.

Pedagoška akademija v Mariboru je še mlada ustanova (in doslej edina v naši republici), vendar je že opravičila svoj obdobje, prav gotovo pa lahko v prihodnosti pričakujemo še več od nje.

Tone Partljič

Cesta Primoža Trubarja v Derendingenu, predmestju Tübingena na Württenberškem: v Tübingenu so našli prvo Trubarjevo knjigo, v Derendingenu pa je nazadnje služboval in tam tudi umrl. Napis dokazuje, da je še danes ena izmed cest v Derendingenu poimenovana po začetniku slovenske književnosti...

Vsak deseti slovenski otrok trpi zaradi alkoholizma

Ob mesecu boja proti alkoholizmu

Vojko Jagodic, 1963.

V šolah vse Slovenije (takratne dravske banovine): 12, 64 % manj naderjenih učencev, v nevinnorodnih krajih 7,02 %, v nevinnorodnih vaseh 8,08 %, v vinorodnih krajih 16,42 %, v vinorodnih vaseh 17,54 %.

Zavod za statistiko LRS — »Prikazi in študije« — november 1958:

Janez Kmet, Negativni vplivi alkoholizma v družini na uspeh učencev: v družinah nekvalificiranih delavcev 14,7 % učencev slab uspeh, v družinah kmetovalcev 11,4 %. Povprečje za vso LR Slovenijo 9,5 %. V družinah delavcev in rudarjev 9,3 %, v družinah prometnega osebja 3,7 %, v družinah nega osebja 7,2 %, v družinah trgovskega osebja 3,7 %, v družinah administrativnega osebja 3,3 odstotke učencev slab uspeh.

Torej vsak deseti slovenski otrok trpi pri svojem napredovanju v šoli zaradi alkoholizma v družini. Najbolj so izpostavljeni otroci nekvalificiranih delavcev. Zaradi nizke stopnje izobrazbe, na drugem mestu pa so otroci kmetovalcev — neposrednih proizvajalcev alkoholnih pijač. Ti so zelo izpostavljeni vplivu alkohola, ki narašča, čim starejši so otroci. Velik je tudi % pri industrijskih delavcih in rudarjih, kjer izhaja verjetno iz napačnega mišljenja, da daje alkohol moč in zato potreba po pitju zaradi težkega dela, posebno na mestih, kjer je visoka temperatura. (Janez Kmet)

Isti zavod:

Duševni in telesni razvoj otrok trpi zaradi alkoholizma v družini in zaradi pitja otrok samih:

Okraj (po razdelitvi iz l. 1958): Ptuj 17,6 % dečki, 12,1 % deklice, Kočevje 14,8 % dečki, 9,6 % deklice, Celje 14,2 % dečki, 9,8 % deklice, Novo mesto 12,6 % dečki, 13,8 % deklice, Trbovlje 12,6 % dečki, 11,5 % deklice, Murska Sobota 11 % dečki, 9,5 % deklice, Slovenija povprečno 10,5 % dečki, 8,7 % deklice, Maribor 10,4 % dečki, 8,7 % deklice, Koper 8,3 % dečki, 7,4 % deklice, Gorica 7,6 % dečki, 6,8 % deklice Ljubljana 6,7 % dečki, 5 % deklice, Kranj 6,1 % dečki, 6,4 % deklice.

Zopet so visoko nad povprečjem naši vinorodni okraji. (V okraju Kočevje samorodnica!) Te najnovejše številke se čudovito ujemajo s številkami Vojke Jagodice iz l. 1936!

Okraj Ljubljana 1960:

1190 moralno in vzgojno ogroženih otrok, 492 vzgojno zamerjenih, 1682 problematičnih.

Vzroki:

409 je 24,4 % alkoholizem staršev, 208 je 17,5 % brezbriznost staršev, 188 je 15,8 % nemoralnost staršev itd.

OO RKS Maribor, anketa leta 1958 na 151 šolah:

Redno ali priložnostno je uživalo alkoholne pijače — 84,1 % vseh anketiranih otrok.

Alkoholne pijače so dajali: starši 54 %, drugi člani družine 8 %, tuji ljudje 9 %.

Pijejo vsak dan 34,6 %, enkrat na teden 31 %.

Pijejo: sadjevec 70 %, vino 16 %, žganje 9 %, žganje v čaju 40 %, likerje 11 %!

Vzlic napredku znanosti, vzlic vsestranskemu zdravstvenemu prosvetljevanju vlada še vedno med našim narodom in celo med inteligentni skrajno reakcionarna miselnost, da je alkohol koristen ali pa vsaj neškodljiv otroku in mladini.

Vse to nam govore zgornje številke.

In mi prosvetni delavci? Koliko trpi naše delo, koliko trpimo mi sami prav zaradi vseh teh žalostnih dejstev!

In kaj smo storili?

Kdo, koliko med nami je skušalo vsaj malo omiliti, zmanjšati vse te strahotne številke?

Mladim vzbuditi zanimanje za knjigo

V novembru prireja CK ZM mladim ljudem zanimanje za dobro knjigo.

V okviru »meseca mladinskega tiska« bo med drugim tudi posvetovanje, na katerem bodo razpravljali o pomenu množične cenene knjige, o vlogi tiska pri njenem razširjanju, o programski usmerjenosti založb ter o problematiki knjižnic in čitalnic, ki imajo še vse premalo razvito omrežje, posebej pa še o šolskih knjižnicah.

M. K.

Diskusija

Pouk tujih jezikov

Dne 23. oktobra smo imeli predavatelji tujih jezikov v območju Prosvetno pedagoške službe Vič prvi redni sestanek aktivna v letošnjem šolskem letu.

Ker postajajo razmere pri pouku tujih jezikov zmerom bolj neurejene in ker te razpore niso samo lokalne, na našem območju, bi jih želeli osvetliti in dobiti na njem odgovor. Na sestankih se je o tem mnogo govorilo, do zboljšave pa ni prišlo. Po drugi strani pa predavatelji na gimnazijah in srednjih strokovnih šolah tožijo, da iz leta v leto prihajajo učenci na te šole s slabšo podlago. Razlike v predelani snovi učencev, ki prihajajo iz osnovnih šol, so tako velike, da postaja to že resno vprašanje, ki ga je treba enkrat odkrito obravnavati.

Lahko je vreči kamen na predavatelja, ki je poučeval na osnovni šoli, morda je bil — revež! — še nestrokovnjak. Dalje od te ugotovitve krivca slabega učenčevega znanja pa se le redko kdo potrudil, ali pa se sploh noče. Glavni vzroki slabega in neenotnega predznanja učencev, navedeni po vrstnem redu pomembnosti, so naslednji:

1. neenotno število ur v 7. in 8. razredu;

2. uvajanje učbenikov, ki niso pripravljeni za vsa štiri leta poučevanja;

3. napredovanje učencev z nezadostno oceno;

4. predavatelj.

1. Dokler ne bo število ur za pouk tujih jezikov enotno po vseh šolah Slovenije, je odveč debatirati se o čemerkoli. V 5. in 6. razredu imamo vsi po 3 ure pouka tedensko. To je v redu in tukaj nimamo pripomb. Zatakne pa se v 7. in 8. razredu. Nekateri šole so prisodile eno od tistih treh ur, ki so na razpolago, tujemu jeziku, druge pa ne. Vseeno nam je, pa imamo po 2 uri pouka tujega jezika tedensko, a imamo ga vsi. Toda, tem dvem uram naj bo prirejen tudi učni program in učbenik. Po drugi strani pa nam le ni tako vseeno. Res, da so osnovni šoli vsi predmeti enako važni, a tuji jezik je težji. Zakaj imata potem oba po 2 uri tedensko? Poleg tega imajo predavatelji gospodinjstva pouka običajno pri svojih urah samo polovično število učencev: dečki posebej, deklice posebej. Podobno je pri telovadbi. Mens sana in corpore sano! To drži. Otrok ima 3 ure tedensko telovadni pouk. Poleg tega večina še 2 tedensko telovadi pri Partizanu. Tudi telovadbo imajo deljeno: dečki posebej, deklice zopet posebej. In zgodi se, da ima učitelj pri telovadbi lahko tudi samo 8 deklic ali 15 dečkov, ker razred slučajno ni tako šte-

vilen.

Da ne bi kdo tega sedaj napačno razumel! To ni napad na te predmete. V ilustracijo prikazimo sedaj našo sliko. Povprečen 7. razred, pri pouku angleščine 35 do 38 učencev, prehod na novi učbenik, ki je po svojem stilu, sestavi in besednem zakladu precej drugačen od prejšnjega. Konkretno: prehod od učbenika Pestotnik — Jezikovna vadnica za 6. razred (še ne v celoti predelana) na Gradovo Jezikovno vadnico za 7. razred, kjer med drugim obravnava še pogojnik; približno 6 do 8 učencev, ki so napredovali z negativno oceno iz angleščine, in še 2 do 3 ponavljalci. In 2 uri tedensko. O tem, koliko jih še odpade — nepredvideno — tukaj sploh ne bi govorili.

Poleg tega naj poudarimo, da učenec pri vsakem drugem predmetu laže najde pomoč ali dodatno izpopolnjevanje (gospodinjstvo, telovadba, tehnični pouk!). Čisto sam lahko prebere in razume članek o vitaminih, električnih aparatih, saj pogleda hladilnik lahko doma ali pri sosedu, vsaka mati pa mu bo tudi lahko povedala, kje je največ vitamina C in katera hrana je najbolj kalorična. Danes tudi naše kmečke matere že imajo možnost poučiti se o tem na raznih tečajih. In še to! Vse prav, kjer imajo urejene pro-

store in predavatelja strokovnjaka; toda očistiti čevlje, okno ali kljuko pri vratih pa se otrok nauči tudi doma.

Večini učencev pri tujem jeziku pa je šola še vedno edini vir pridobivanja znanja, zlasti v kakšnem otročnem kraju. Saj otroka ne moremo poslati na tečaj tujega jezika pri delavski univerzi.

Pri tej točki torej ne moremo napraviti kompromisa. Ali vsi po 3 ure v 7. in 8. razredu, ali pa vsi po 2, pri skrajnem programu seveda.

Ko bo to urejeno, bomo šele lahko realizirali učni program, debata o učbeniku pa bo dobila tudi stvarno podlago.

2. Učbeniki so druga Ahilova peta pri poučevanju tujih jezikov. O njihovih dobrih in slabih straneh tukaj ne bi govorili. Samo preglejmo, kakšno je dejansko stanje pri angleščini.

V 5. razredu uporabljamo predpisani učbenik: Pestotnik — Jezikovna vadnica za 5. razred. Ko je pred štirim leti učbenik izšel, smo bili predavatelji precej zmedeni. Zmeda je nastala zaradi nepravilnosti. Učbenik je bil res novost in eno leto smo se lovili in nismo vedeli, kako naj zgradimo za delo. Marsikdo še danes ne ve! Predavatelji po mestnih središčih smo se zatekali po pomoč in nasvet drug k drugemu. A ker je bilo več glav, je bilo tudi več teorij. Enotnosti ni bilo, niti v obdelavi snovi niti v načinu obravnavanja. Kajti učbenik, ki še do danes nima objavljenega priročnika za učitelja, dovoljuje precej svobode pri obravnavi

snovi. Vendar se je to uredilo. Sestavljateljica sama je imela razgovor s predavatelji, kdor se ga je mogel seveda udeležiti, pozneje pa tudi drugi strokovnjaki. Tako smo si končno po štirih letih ustvarili dokončno podobo o novem učbeniku. Sedaj vemo, da se ga da obdelati v enem šolskem letu, ob primerni korekturi seveda. Vendar nam je to resnično uspelo šele v preteklem šolskem letu.

V 6. razredu uporabljamo: Pestotnik — Jezikovna vadnica za 6. razred. Tu pa se že zatakne. Učbenik ni preveč sistematski. Neka predavateljica je nekoč na sestanku aktivna izjavila: »Vseeno je, ali začneš snov pri prvi lekciji ali pa pri zadnji.« Izjava je dovolj zgornja in ne potrebuje komentarja. Naj pomnimmo tukaj, v kakšni zagati smo bili predavatelji, ko je l. 1959 izšel učbenik za 5. razred. Učenci so prišli v 6. razred, nekaj časa smo še obravnavali preostalo snov iz učbenika za 5. razred, novega učbenika za 6. razred pa še ni bilo. Tako smo se mučili skoraj vse leto, pisali nove lekcije na tablo s predlog, ki so nam jih poslale tiskarne, ali pa učencem tipkali snov. Kajti učbenik za 6. razred je izšel šele jeseni 1961. Tako smo delali in eksperimentirali vse mogoče in izgubili najmanj pol šolskega leta.

Nekateri predavatelji so potem potegnili učbenik za 6. razred v 7. razred in celo v 8., potem pa na hitro obdelali še nekaj snovi iz Gradove 11. stopnje. Bili pa so tudi primeri, da so učenci v 8. razredu obdelali samo učbenik Pestotnik: Jezikovna vadnica za

Koliko izmed nas je prikazalo ljudstvu — staršem na roditeljskih ali drugih sestankih, zborih te žalostne vplive alkoholizma na naš narodni naraščaj! Koliko smo storili pri pouku, da izkoreninimo praznovrje, ki še vedno vlada med našim ljudstvom, med inteligenco celo, morebiti med nami samimi!

Preberimo, premislimo vse to vsaj v tem mesecu novembru — mesecu borbe proti alkoholizmu! Premislimo in pojdemo na delo! Prebudimo Rdeči križ, ki je za to najbolj poklican!

Rudolf Horvat

Problemi, ki jih srečujemo povsod

Pred nedavnimi je bila v Litiji seja obeh zborov občinske skupščine, na kateri so med drugim razpravljali o poročilu sveta za solstvo. Posebej so poudarili, naj bi svet v sedemletnem perspektivnem načrtu razvoja zagotovil reorganizacijo solstva s tem, da bi omogočil učencem višjih razredov osemletnik in oddelčnih šol solanje v popolnih osemletnikih v Litiji, Smartnem in Gabrovki.

Prešolanje otrok iz nižje organiziranih šol na osemletke je treba zagotoviti čimprej, tistim pa, ki ne končajo z uspehom obveznega osemletnega solanja, naj bi omogočili dopolnilno solanje v razredih oziroma večerni osemletki. Na seji so predlagali, naj bi se proučila možnost organizacije dopolnilnega solanja v Ponovčah, kjer bi lahko uredili internat in organizirali takšno solanje s posebnim poudarkom na kmetijstvu.

Z usmerjanjem mladine v poklice naj bi začeli že v petih razredih osemletke. To delo naj bi vodili razredniki in sodelovanju z zavodom za zaposlovanje delavcev, delavske organizacije pa bi prevzele skrb za kadre. Svet za solstvo in svet za socialno zavarovanje bosta zbrala podatke o tem, koliko posebnih oddelkov za umsko manj sposobne učence je potrebnih, zagotovila pa bosta tudi možnosti za formiranje takih oddelkov. (Tem učencem naj bi zagotovili potrebno izobrazbo in zaposlitev v tistih poklicih, za katere bi jih usposobili.) Svet za socialno varstvo naj bi proučil možnosti za ustanovitve tako potrebne vzgojne varstvene ustanove v Smartnem.

Na seji so tudi priporočili, da naj se v prihodnje podlaga študijskega znanja pri študiju prosvetnih delavcev na višjih in visokih šolah, ker je učitelj za razredni pouk že dovolj.

LABORATORIJSKE VAJE IZ NARAVOSLOVNIH PREDMETOV

Otresimo se vzgojne ozkosti

Naravoslovno matematično področje je eno izmed vzgojno izobraževalnih področij v reformirani gimnaziji. V gradivu za sestavo predmetnika in učnega načrta za gimnazijo, ki ga je izdal zavod za napredek šolstva SRS, beremo med drugim: V razliko z dosedanjim poukom naravoslovnih predmetov na gimnaziji je v novih učnih načrtih znatno večji poudarek na praktični uporabi pridobljenega znanja. Zato uvažamo v vse predmete praktične vaje, ki naj zagotovo povežejo teorije in prakse. S tem bodo naravoslovne vede v gimnaziji v povezavi s tehničnim poukom in proizvodnim delom dajale tudi tehnično izobrazbo, ki je sestavni del sodobne izobrazbe.

Zavod za napredek šolstva je organiziral praktične vaje na nekaterih gimnazijah v Sloveniji z namenom, da ugotovijo, kakšen je vpliv praktičnih vaj — takih, ki jih delajo dijaki sami — pri pouku fizike kemije in biologije. V preteklem šolskem letu smo preizkusili praktične vaje iz fizike v 2. razredu gimnazije in iz kemije ter biologije v prvem razredu.

Raziskavo smo izvedli v obliki eksperimenta, v katerem so v eksperimentalnih razredih — za vsak predmet trije razredi — imeli organizirane laboratorijske vaje, v kontrolnih razredih — prav tako za vsak predmet trije razredi — pa je isti profesor poučeval isto snov brez vaj. Če sta tudi v drugih vidikih razreda izenačena, lahko sklepamo, da so eventualne razlike v znanju ob koncu leta nastale pod vplivom laboratorijskih vaj.

Drug namen, ki smo ga zasledovali, je bil ta, da preizkusimo nekatere vaje, ki nam jih nudi strokovna literatura in izmed teh izberemo tiste, ki so primerne za delo z dijaki. Te ugotovitve bomo posredovali šolam. Med šolskim letom smo merili nivo inteligentne sposobnosti v eksperimentalnem in kontrolnem razredu z inteligentnim testom. Pri izbiri razredov smo imeli precej srečno roko, ker sta bila oba razreda skoraj v vseh ozihi dokaj enaka in to nam je olajšalo delo pri končni interpretaciji. Na koncu šolskega leta smo namreč učenec predložili še teste znanja iz predmeta, iz katerega so opravljali laboratorijske vaje. Testi so bili sestavljeni nalašč za ta namen, na osnovi snovi, ki jo vsebuje učni načrt oziroma, ki so jo v teh razredih predelali.

Kakšni so bili rezultati tega delnega, enoletnega poizkusa po posameznih predmetih?

Fizika. V enem izmed eksperimentalnih razredov je bil uspeh dokaj boljši kakor v kontrolnem, v ostalih dveh pa skoraj enak. V prvem primeru ne moremo pripisovati toliko višjega znanja izključno laboratorijskim vajam, kajti v vsakem razredu je poučeval drug profesor — to je bil edini razred, kjer ni isti profesor poučeval obeh razredov — in zato gre boljše uspehi tudi na račun uspešnejše metode dela profesorja v eksperimentalnem razredu. V ostalih dveh eksperimentalnih razredih je bil nivo znanja isti

kakor v kontrolnih razredih; vendar lahko rečemo, da pomeni v takem primeru tudi isti nivo znanja uspeh, saj je bilo v eksperimentalnih razredih toliko manj časa posvečenega rednemu šolskemu delu, kolikor več ga je šlo za vaje.

Laboratorijske vaje zahtevajo poleg prostora tudi materialna sredstva ter nalagajo profesorju mnogo dodatnega dela. Če bo imel profesor fiziko v 5 ali več oddelkih, se bo z vajami njegova resnična obveznost občutno povečala in je sploh vprašanje, če bo mogel vse delo kvalitetno opraviti. Že po dosedanjih izkušnjah lahko rečemo, da to ne bo mogoče brez stalnega laboranta, ki bo prevzel vsa popravila in nakupe ter tehnično pripravo vaj.

Eksperimentatorji smatrajo, da je učni načrt za fiziko za drugi razred gimnazije dober, tako glede izbire snovi kot glede razporeda snovi. Zaradi ur, ki so jih porabili za vaje, je primanjkovalo časa za kontrolo znanja in za računske naloge. Tako so nekateri uvedli spraševanje tudi pri laboratorijskih vajah, kar pa se ni obneslo.

Glede organizacije vaj smatramo najbolj primerno, da razred dela kot celota, in sicer po dva dijaka skupaj eno vajo. Mnogo vaj je namreč takih, da jih en sam dijak ne more izvesti. Kjer imajo velike razrede po več kot 30 dijakov in skromna materialna sredstva, bo pač treba združiti 3 dijake v eno skupino. Izkazalo se je, da potekajo vaje najboljše tako, da dobe dijaki točen razpored vaj z delovnimi nakazili nekaj dni prej. Ena šolska ura komaj zadošča za izvedbo dveh preprostih ali ene zahtevnejše vaje. Če bi moral dijak še prepisovati delovne naloge, bi mu zmanjkalo časa za izvedbo naloge.

Pri vajah je bila potrebna še dodatna razlaga in pomoč profesorja. Posebno v začetku šolskega leta pogrešamo pri dijakih skrbnost in preciznost pri izdelavi vaj. Le z neprestano kontrolo dela in zvezkov se bo posrečilo pripraviti dijake na skrbno in precizno delo. Dijak v naglici in površno prebere naloge, ne drži se vrstnega reda in zahtev naloge. Samostojnost pri izdelavi vaj pa je v teku leta močno napredovala. Pri zadnji skupini eksperimentov je bilo treba pomagati le v izjemnih primerih.

Laboratorijske vaje iz fizike so po izkušnjah eksperimentatorjev in po izjavah dijakov zelo koristne in doprinesejo k resničnemu in trajnemu znanju fizike. Imajo pa tudi velik vzgojni pomen: vzgajajo dijake h kolektivnemu delu, k disciplini, preciznosti, tehničnemu znanju, dijak po kažejo pravi pomen fizike in njenih formul ter dopolnjujejo tehnično vzgojo.

Kemija. V kemiji so izdelali precej manj vaj kakor v fiziki. Tu se je pozitivni vpliv laboratorijskih vaj pokazal le na eni šoli, na ostalih dveh pa ne. Vzroka še nismo proučili, možno pa je, da so v teh dveh razredih dajali prevelik poudarek tehničnim problemom izvajanja kemičnih ekspe-

rimentov in pri tem nekoliko zanemarili povezovanje vaj s širšimi kompleksnimi učnimi snovi. Profesorji, ki so vršili eksperimente, smatrajo, da izvajanje kemijskih poskusov v semimikrometodi v samem razredu ni najbolj posrečeno. V razredu je dijak pri toliki množici in tako utesnjenem položaju skoraj nepremakljiv, učitelj pa ga na njegovem delovnem mestu zelo težko kontrolira.

Profesorji, ki so izvedli eksperiment uvedbe laboratorijskih vaj pri pouku iz kemije, smatrajo, da se pri vajah vzbudi zanimanje do predmeta in da se dijak z vajami navaja na samostojno delo, da opazuje ter opiše pojave in skuša razumeti bistvo kemijskih procesov. Za uspešno izvajanje eksperimenta bi bilo treba dijake navaditi na tako izvajanje z vztrajnim upoštevanjem v laboratorijsko delo. Pri sestavljanju vaj je treba poskušati raz-

manj ostane za tradicionalno obravnavanje učne snovi. Prav lahko bi se zgodilo, da bi slabo pripravljene vaje znižale nivo splošnega znanja.

V našem primeru je torej znanje po obsegu v eksperimentalnih razredih enako ali večje; domnevamo pa lahko, da je tudi bolj trajno in praktično uporabno in da so učenci razvili tudi večji interes do predmeta.

Vaje so izvedljive in uspešne, če profesor pred uro vse pripravi in uro dobro organizira. V primeru, kjer ni za vaje predavalnice, je potrebno, da dijaki že v odmoru primerno razmestijo klopi in da že formirane skupine pričakajo profesorja. Izkušnja je pokazala, naj bodo skupine in predstori stalni. Vsaka skupina ima lahko največ 6 dijakov, bolje manj. Profesor naj si izbere 3-4 pomočnike, najboljše iz krožka, ki takoj po zvonjenju prinesejo potrebne pribor in material na pod-

Ko govorimo o pedagogu, imamo v mislih tako usposobljenega človeka, ki bo najuspešneje prenašal ljudske izkušnje na mladi rod. Pedagoški poklic je zelo zahteven, saj hkrati terja silno široko razgledanost in nenehno proučevanje stvarnih pogojev in potreb v določenih družbenih razmerah.

V teoriji pouka delimo vzgojo na različna področja zaradi lažjega proučevanja. V življenjski praksi pa ugotavljamo, da teh »predalčkov« ne znamo vselej najbolj primerno in učinkovito povezovati in jih zlivati v homogeno celoto, to je v vzgajanje v najširšem smislu. Pogosto opažamo, da se pedagog pretirano zaljubljuje v določen kompleks vzgajanja in ga preveč poudarjamo, ob tem pa zamujamo marsikatero ugodno priložnost za uredničenje ostalih nalog. Najbolj se zavedamo pomembnosti umske

Da dejansko v tej smeri mnogo grešimo in ne opravljamo našega pedagoškega poslanstva v celoti, zgovorno pričča dejstvo, da si na primer prizadevanja na področju telesne kulture tako počasi in s težavo utirajo svojo pot. Če sem zgoraj omenjal ozkost v izkoriščanju vzgojnih možnosti, potem to velja že v potencirani meri za uredničenje nalog telesne vzgoje v naših šolah. Nikakor ne smemo misliti, da je to področje le domena za to usposobljenih strokovnjakov.

Vedno bolj zaskrbljujot so statistični podatki o naraščanju telesnih deformitet pri mladini, čedalje pogostejše je iskanje pomoči pri zdravniku itd. Nujno je, da se vsi pedagogi ob tem zamilimo in tudi dajemo pobudo za odklanjanje teh v bistvu naših lastnih slabosti. Potrebno je, da se pedagoški kolektivi sami v najosnovnejših obrisih seznanijo s pomenom telesne vzgoje in poiščejo najprimernejše rešitve. Ure, ki so po predmetniku predpisane, same ne zadostujejo za rešitev tega vprašanja. Zato bomo morali iskati rešitve tudi kje drugod. Možnosti je mnogo, le izkoristiti jih je treba.

Na primer pri spoznavanju prirode in družbe, likovnem pouku in podobnih predmetih lahko prenekatere naloge opravimo na samem terenu, kar je seveda povezano z gibanjem. Prav tako ni nujno, da učenci v razredu pri obravnavi snovi vedno sedijo. Zaposlimo jih lahko na najrazličnejše načine. Pomembno je tudi nenehno opozarjanje na pravilno sedenje in držo. Zakaj ne bi pri urah, ki zahtevajo maksimalen psihični napor, napravili kratke pavze in izvedli nekaj razgibalnih vaj itd.

Ce sem se v drugem delu svojih izjavjanj omejil zgolj na problem telesne vzgoje v okviru vzgajanja in izobraževanja na splošno, sem to storil namenoma, ker je dejstvo, da je po tej plati naš šolski otrok najbolj prizadet. Sleherni pedagog naj bi se ob svojem delu zavedal, da mora biti oblikovalec »duha in telesca«, to je oblikovalec razvijajoče se osebnosti v najširšem smislu!

V. BOBOVNIK

Laboratorijske vaje iz kemije na celjski gimnaziji

porediti v skladu z gradivom učne ure in dati tako dovolj poskusov za osvetlitev pedagoške učne enote. Poskusi morajo biti izvedljivi v času učne ure in jih mora spremljati vsa potrebna razlaga. Vaje naj bi se delale izključno v laboratorijskih. Semimikro zbirke naj bi bile na razpolago v trgovski mreži. Nujno je, da se število dijakov zmanjša pri laboratorijskih vajah. Skupina 15 dijakov — polovica razreda — je najidealnejša za delo. Profesorju je potreben laborant, ki bi mu pomagal pri delu.

Biologija. Pri preizkušnji znanja iz biologije smo ugotovili, da je znanje biologije v dveh eksperimentalnih razredih precej boljše, v enem pa skoraj enako, vendar še vedno nekaj boljše kot v kontrolnih razredih. Vendar tudi enak nivo znanja v eksperimentalnem razredu pomeni uspeh, ker se za vaje porabi velik del rednega učnega časa, tako da ga

Kdaj bo dograjena šola v Zagorju ob Savi?

Solsko poslopje v Zagorju ob Savi, v katerem je osnova šola, je bilo zgrajeno že 1874. leta, zato je razumljivo, da so prostori za današnje potrebe premajhni ter zaradi slabe funkcionalnosti ne odgovarjajo več niti osnovnim potrebam. To šolo obiskuje 854 učencev, ki so razporejeni v 27 oddelkih. Z novim šolskim letom bi morali odpreti še najmanj tri oddelke za peti in šesti razred, kar pa je nemogoče. Pogrešajo tudi prostore za shranjevanje učil in ponazoril, delavnice za tehnični pouk so pretesne, telovadnica pa je preveč oddaljena od šole.

V Zagorju so razpravljali o gradnji nove šole že pred leti. Po investicijskem programu, ki ga je 1959. leta odobril republiški IS, bi potrebovali za gradnjo blizu 140 milijonov din. Od tega so doslej porabili 76 milijonov (49 milijonov din lastnih sredstev), vendar pa bo potrebno — zaradi podražitve gradbenega materiala in uslug — za dograditev šole še 132 milijonov.

Ker preti nevarnost, da se bodo vdrli stropi v starem poslopju in ker število učencev nenehno narašča (tako, da bodo morali verjetno uvesti še tretjo izmenjo), menijo v Zagorju ob Savi, da bi bilo treba rešiti ta problem vsaj do konca letošnjega šolskega leta.

-K-

stavkih. Vsaka skupina naj ima svoj podstavek z materialom in priborom. Dobro je, da tudi vsak dijak dobi delovno nakazilo, ki ga že prej pregleda in tako pripravi na vajo.

Pri nekaterih vajah so vse skupine imele isto nalogo. V slučaju, da ni bilo dovolj materiala ali pripomočkov, je polovica skupin izvajala eno vajo, druga drugo, nakar so si izmenjali. Izmenjava ni uspešna, vse skupine ne končajo istočasno, nastane nepotrebno čakanje, če je še povezano s presedenjem, pa nered. Priporočljivo je, da vse skupine izvajajo istočasno isto nalogo.

Potrebno je takoj v začetku doseči, da dijaki vzamejo delo resno, sicer preide v igranje. Prvi pogoj za to je, da je vaja vestno pripravljena. Drugo, da dijaka naučimo, da je pri vaji važna natančnost in temeljitost. Glavna napaka pri mikroskopsiranju je, da dijak na hitro pogleda preparat in takoj vse vidi oziroma ne vidi; ta površnost se potem odraža na njegovi skici. Borba proti površnosti je pri vajah najvažnejša.

So pa tudi težave, ki so povezane z uvajanjem vaj. Prvo vprašanje je, kako končati predpisano gradivo. Vaje so zamuda časa, ker moramo določeno snov najprej obdelati, nato pri vajah dokazujemo ali utrjujemo dejstva, ali pa se o nečem najprej eksperimentalno prepričamo, pozneje pa rezultate zberemo in uredimo. Vsekakor se za določeno snov porabi več časa, po drugi strani pa se dijaki lažje naučijo in bolj razumejo snov, kar pa je še bolj važno kakor površna obdelava vse predpisane snovi.

Potrebno je na koncu poudariti, da profesor porabi za pouk z vajami neprimerno več časa kot sicer, z nabavo materiala, s pripravo vaj, s pospravljanjem itd. Predlagamo, naj bi se namestil na vseh gimnazijah poseben laborant za fiziko, kemijo in biologijo. Na večjih gimnazijah bi kmalu potrebovala celo dva laboranta.

To so nekatere ugotovitve in predlogi po prvem letu uvajanja laboratorijskih vaj pri pouku naravoslovnih predmetov. Po končanem triletnem poskusu bo treba vse vaje predelati, jih opremiti z metodskimi napotki ter izdati učbenik za laboratorijske vaje. Zavod za napredek šolstva pa bo že v kratkem posredoval šolam vaje v obliki skript s prošnjo, naj tudi šole posredujejo svoje izkušnje.

Stanko Uršič

in moralne vzgoje, mnogo redkeje pa pri našem delu izkoristimo momente estetskega in zlasti telesnega vzgajanja oziroma izobraževanja.

Specializacija pedagogov v določeno smer je dandanes nujna, prav to pa nas pogosto zavraja v ne najbolj polnovredno vplivanje na naš naraščaj. To strokovno ozkost bi morali čisto zavestno premagovati, pa čeprav nas pogosto še sama snov v tem do neke mere omejuje. Želim torej povedati, da vse premalo upoštevamo vzgojni proces kot nedeljivo celoto.

Ce je na primer nekdo matematik, s tem ni rečeno, da je njegova edina naloga »masiranje« možganov svojih poslušalcev. Prav tako nima likovnik za edino nalogo estetsko vzgajanje in telovadni učitelj tudi nima zgolj naloge oblikovanja telesnega lika šolarja.

V vseh teh primerih moramo najširše izkoriščati vsakršne vzgojne možnosti in se ne zadovoljevati le z ugotovitvijo, da smo dosegli svoj cilj s tem, ko smo učencem vtepli snov v glavo. Naša naloga je mnogo globlja, saj moramo upoštevati in zadovoljevati celokupno razvijajočo se osebnost.

40 odstotkov otrok zaposlenih staršev brez urejene prehrane

Sekretariat za socialno varstvo SR Slovenije je izdelal nacionalne smernice sedemletnega načrta razvoja tega varstva v naši republiki. Smernice govore med drugim tudi o problematiki in razvoju socialnega varstva v šolstvu, o zdravstvenem varstvu otrok, o njihovi prehranjenosti ter o otrocih z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Tisti del analize za pripravo sedemletnega načrta, ki govori o prehranjenosti šolskih otrok, opozarja na anketo o varstvu in prehrani otrok v ljubljanski občini Center, ki kaže, da je bilo lani več kot 40% otrok zaposlenih staršev brez urejene prehrane. Po zadnjih podatkih DPM — anketa je zajela okoli 67% otrok zaposlenih staršev v naši republiki — bi bilo treba organizirati izven doma prehrano za 40,7% otrok zaposlenih staršev (ali za 26.423 otrok).

Ta problem rešujejo za zdaj delno šole in varstvene ustanove, ki so dajale kosilo 9600 otrokom. Dejstvo je, da so postale

SOLSKS DELAVNICE TEHNIŠKIH SOL

v Ljubljani, Gorupova 6

razpisujejo delovno mesto

strokovnega učitelja
ali učitelja praktičnega
pouka za rezkanje kovin

Pogoji: Diplomiran strojni
tehnik ali visokokvalificiran
delavec s 5 let prakse.

Nastop službe takoj ali po
govoru. Osební dohodki po
prilozici Zavoda.

Interesenti naj se osebno ali
pismeno zglašijo v upravi
Zavoda.

Osnovna šola

SIMON JENKO
Kranj

proda naslednja osnovna sred-
stva:

- 100 rabljenih šolskih klopi
- klavir
- ogródje za štedilnik

Vse pod ugodnimi pogoji

prinesejo učenci iz 5. in 6. razreda, je še vedno pretežak. Ob tej priložnosti nas zanima, če bo novi učbenik dobil nadaljevanje še prihodnje šolske leto.

8. razred. Tu uporabljamo Gradovo 11. stopnjo in jo ob treh tedenskih urah tudi obdelamo vsaj do 15. lekcije, tako da učenci obvladajo vsaj pogojnik in pasiv.

Zaradi neenotnega števila ur v 7. in 8. razredu pride do neenotno predelane snovi. Zato je treba najprej urediti prvo točko, nato pa se lotiti druge. Ko bo to urejeno, potem naj svetovalci merijo snov in kritizirajo predavatelja. Vse dotlej pa je svetovalec nepotreben, ker itak ne more dosti narediti ali pridružit.

Kako smo predavatelji brez orožja v roki, naj ilustrira naslednji drobni, a resnični dogodek iz šolskega življenja.

Predavatelj v 8. razredu:

»Učenci, učite se! Saj veste letos odhajate naprej. Tam boste morali snov nadaljevati.«

Učenci v 8. razredu: »Ah, tovariš (ica), saj bomo itak zopet začeli z Gradinko 11. stopnjo ali pa prav od začetka.«

3. Napredovanje učencev z nezadostno oceno. O tem je bilo že veliko napisanega, prikazane so bile dobre in slabe strani tega napredovanja. Res, učenec, ki je napredoval s slabo oceno iz zgodovine, zemljepisja, tudi še iz slovenščine, se lahko ujam v naslednjem letu. Ne samo ujam, lahko zablesli. Prejšnje leto mu Amerika ali Afrika ni šla v glavo, letos pri Jugoslaviji lahko dobi odlične ocene. Lani si vseh

tistih žuželk in rastlin ni mogel zapomniti, letos človeka pozna do zadnje mišice. V 7. razredu puste slovnice ni maral, v 8. se mu zdi literatura zelo prijetna in se je rad učil. Zaostale snovi iz matematike in tujega jezika pa največkrat nikoli ne bo ujel. Tu je treba znati prav vse tisto, kar je slišal pri prvi uri ali pa zadnjo uro. To je zgradba in če manjka preveč kosov opeke, se hiša sesuje.

4. Predavatelji so več ali manj kvalificirani, vsaj v mestih in mestnih središčih. Ti imajo tudi možnost za nadaljnje izpopolnjevanje. Že razgovor s kolegom dosti pomeni. Zamislimo pa si nekvalificiranega, popolnoma osamljenega predavatelja, ki sreča svoje kolege samo na dveh, treh sestankih aktivna, ali pa še to ne, če poučuje tudi druge predmete.

Dolžnost odgovornih za tuje jezike bi bila, da poenotijo število ur in predpišejo tem uram primeren učni program, ki bi ga morali predavatelji ob primernih učbenikih tudi temeljito obdelati.

Dolžnost svetovalcev po terenu pa bi bila, delo predavateljev sinhronizirati in jim vsestransko pomagati, zlasti nestrokovnjakom.

Sele ko bodo izpolnjeni vsi ti pogoji, bomo lahko pričeli misliti na enotnost pri preverjanju znanja učencev, na enotno zahtevnost pri šolskih nalogah in končno tudi na testiranje učencev pri tujih jezikih, kar pa je zaenkrat, ob trenutnih pogojih še popolnoma nemogoče.

Predavatelji tujih jezikov
občine
Ljubljana-Vič-Rudnik

M. K.

V DVEH LETIH KABINETNI POUK VSEH PREDMETOV

Jesenski obisk na Ravnah na Koroškem

ZGLEDNO SODELOVANJE RAVENSKE GIMNAZIJE Z DELOVNIMI IN DRUŽBENIMI ORGANIZACIJAMI • SODOBNI UČNI PRIPOMOČKI, KOLIKOR SMO JIH ZBRALI DOSLEJ, SO VREDNI DEVET MILIJONOV, JE DEJAL RAVNATELJ TONE GOLČER • NAJTEŽE BO ORGANIZIRATI KABINETNI POUK FIZIKE • VSAK PROFESOR BO DELAL V SVOJEM KABINETU ZATO BODO DO 1965. LETA UKINILI ZBORNICO.

Nedaleč od ravenskega gradu in železarne, na robu gozda, je zraslo pred devetimi leti gimnazijsko poslopje. Sem prihaja vsako jutro 420 dijakov: peš, s kolesi in avtobusi... Njihova gimnazija ni kar tako: v njej so začeli že pred tremi leti z uspehom uvajati tehnično vzgojo in proizvodno delo, v letošnjem šolskem letu pa so za poljubno štartalijo s kabinetnim poukom fizike, kemije, biologije in tujih jezikov.

Začetek je bil težak. Učiteljski zbor je moral najprej poskrbeti za izboljšanje kvalitete vzgojno-izobraževalnega dela tako, da je izdelal (na osnovi minimalnega obsega učne snovi) svoje učne načrte za posamezne predmete.

Odločiti so se morali za nov korak: če so hoteli organizirati nove učne oblike in metode (posebno kabinetni pouk ter laboratorijske praktikume), so morali poiskati sredstva za opremljanje šole s sodobnimi učnimi pripomočki. Za to se je zavzel odbor staršev, ki je poskrbel — ob pomoči šole — za zgledno sodelovanje gimnazije z delovnimi in družbenimi organizacijami v ravenski občini.

Viri financiranja so zelo različni — je povedal ravnatelj ravenske gimnazije Tone Golčer. — Vsakdo je prispeval, kar je mogel: manjše gospodarske organizacije so dale denar, od ostalih pa smo dobili material. UO železarne je odobrila, da nam odprodajo po polovični ceni vse, kar potrebujemo za pouk v kemičnem laboratoriju... V zdravstvenih domovih in bolnišnicah smo npr. dobili mikroskope itd. —

Ko so urejali jezikovno predavalnico, so se dogovorili za sofinanciranje: ravenska železarna je prispevala 900 tisoč din, mežiški rudnik pa 400 tisoč. Zdaj, ko je predavalnica sodobno urejena, jo uporablja gimnazija za kabinetni pouk tujih jezikov, popoldne pa rudnik in železarna za jezikovne tečaje (vsi trije pa plačujejo amortizacijo).

Zbornica le še za konference

Ravenska gimnazija je dobila letos iz občinskega sklada za šolstvo 2,5 milijona za investicije. — Pomagamo si tudi z najemninno, ki nam jo plačuje osnovna šola, dokler še gostuje v našem poslopju. Nekaj sredstev so prispevali starši, šolski kolektiv pa je prihranil od preteklega leta 1,5 milijona din, ki bi si jih sicer lahko razdelili, — je pripovedoval T. Golčer.

Sodobni učni pripomočki, kolikor so jih zbrali doslej, so vredni devet milijonov dinarjev. Za zdaj jih imajo dovolj (tri magnetofone, pet gramofonov, diaplofektore, mikroskope, epruvete idr.).

Gimnazijsko poslopje ne ustreza zahtevam reformirane šole, čeprav je bilo zgrajeno šele pred leti. Ko se bo osnovna šola izselila, bodo preuredili prostore tako, da bodo kabineti, laboratoriji in predavalnice, ki so potrebne za kabinetni pouk vsakega predmeta posebej, povezani med seboj. Kabineti bo obenem tudi delovni prostor profesorja, zato bo zbornica v prihodnje izgubila svojo sedanjo funkcijo, saj jo

bodo uporabljali le še za konference.

Na ravenski gimnaziji so povedali, da bo v prihodnje največ težav z organiziranjem kabinetnega pouka fizike, in sicer predvsem zato, ker ni dovolj učil, obenem pa so le-ta tudi predraga. Zdaj urejajo še kemični laboratorij in kabinet, medtem ko so prostori za ostale tri predmete, pri katerih uvajajo poskusni kabinetni pouk, že več ali manj opremljeni.

opremo v predavalnicah. Dijaki vsakega razreda morajo pregledati predavalnico oziroma laboratorij pred začetkom pouka in prijaviti razred, ki je bil pred njimi, če je oprema poškodovana...

Na ravenski gimnaziji, ki ima 13 oddelkov, poučuje 17 rednih ter osem honorarnih predavateljev. Pravi, da imajo dovolj kadra in da so zadovoljivo rešili tudi stanovanjsko vprašanje zanj.

O svojem delu in načrtih ne pripovedujejo radi. Res je: ob pomoči Zavoda za napredek šolstva SRS so z oblikovanjem reformnega procesa že tako daleč kot še nobena druga gimnazija na Slovenskem. Kljub temu na ravenski gimnaziji ne pozabljajo, da bo trajal ta proces še daj časa, ter da bo za njegovo uresničitev potrebno še dosti dela, pa tudi finančnih sredstev.

Marjana Kunej

Dijaki ravenske gimnazije na proizvodnem delu v livarni v Vuzenici

Novost je tudi v tem, da bo dobila gimnazija v začetku prihodnjega leta laboranta za kemijo, pa tudi za fiziko, ki bosta pomagala predavateljem pri delu v laboratorijskem praktikumu.

Do leta 1965 bomo uvedli kabinetni pouk za vse predmete, je povedal Tone Golčer.

POUK V ENI IZMENI

Že sedaj imajo na tej gimnaziji pouk v eni izmeni, kar jim je pravzaprav omogočila uvedba kabinetnega pouka, ki terja »rotacijo« dijakov iz predavalnice v predavalnico...

Največji poudarek daje nov učni načrt vajam, eksperimentom, ki obsegajo pri posameznih predmetih (npr. pri fiziki in kemiji) tretjino vseh ur. Dosedanje začetne izkušnje ravenske gimnazije so pokazale, da naj bi bilo v posameznih oddelkih le po 30 dijakov, sicer je delo z njimi oteženo. Pravi, da so težave predvsem v tem, ker ni učbenikov (npr. sodobnih učbenikov za pouk ruščine in francoščine) in primerna strokovna literatura za delo po novih učnih načrtih.

Na tej šoli so tudi premostili pomislek, da se dijaki ne bodo mogli dovolj naglo preseljevati po predavalnicah. Izkazalo se je, da opravijo zamenjavo med petminutnim odmorom v dveh minutah. Zanimivo je tudi, kako so rešili vprašanje odgovornosti za

Vzgojni zavod v Kamni gorici je ena tistih redkih ustanov v naši republiki, ki nudi zavetje mentalno prizadeti mladini od sedmega do petnajstega leta starosti. V njem živi 68 gojencev, ki so ob skrbni negi in v prijetnem okolju našli svoj drugi dom. Med otroki, ki so bili kategorizirani, je največ srednjih in lažjih debilov. Kolektiv zavoda (šest učiteljev, pet vzgojiteljev in ravnatelj) jim skuša nuditi čim večje udobje in jih hkrati usposobiti za samostojno življenje.

Vsi otroci, ki so v domu, obiskujejo tudi šolo. Učenci zadnjih razredov so se že spoznali z delom v podjetju »Plamen« (Kropa) ter v podjetju »Okovje« (Kamna gorica). Pet učencev tega zavoda dela gumijaste zamaške za »Okovje«.

— Se več bi lahko storili za naše otroke, če bi imeli boljše pogoje za delo, — je med drugim pojasnil vodja ustanove tov. Rado Terček. Težave so predvsem s prostori: učilnice so prehodne. Dnevni prostor ni, zato se združujejo gojenci v učilnicah tudi po pouku. Za pouk tehnične vzgoje imajo večjo sobo, ki je v stari hiši nedaleč od zavoda. Delavnica je resda skromno opremljena,

vendar tega ne bi mogli soditi po lepo izdelanih predmetih, ki so razstavljeni. Na zavodu deluje tudi več krožkov, od vseh pa je menda najbolj priljubljen fotografski.

Gojenci preživijo poleti mesec dni na morju, kar je zanje prav gotovo svojevrstno doživetje.

Ker nimajo dovolj prostora, so morali letos odkloniti 30 gojencev. Potreba po varstvu defektnih otrok je iz leta v leto

Pedagoška akademija, ki traja šest let

Skupščina SR Črne gore je sprejela Zakon o pedagoški akademiji v Nikšiću, ki bo vzgajala učitelje za osnovno šolo. Zanimivo je, da traja šolanje v tej akademiji — v primerjavi s pedagoškimi akademijami v drugih republikah — šest let. Učni načrt in okvirni program, s katerim se utrjujejo bistveni elementi posameznih učnih predmetov, predpisuje (na predlog akademije in zavoda za napredek šolstva) republiški upravni organ, pristojen za prosveto.

V pedagoško akademijo v Nikšiću se lahko vpišejo absolventi osnovne šole, v pet letnik akademije pa tudi absolventi gimnazij in strokovnih šol — vendar samo na tiste skupine predmetov, ki ustrezajo prehodnemu šolanju.

Študenti akademije se bodo tudi praktično usposobili za opravljanje učiteljskega poklica, ker bodo imeli tudi pedagoško prakso. Le-ta obsega hospitacijo (v tem okviru bodo proučevali organizacijo ter izvajanje pouka in vzgojnega dela) ter praktične pedagoške metode, oboje pa bodo izvajali v posebej določenih šolah.

Učno osebje pedagoške akademije v Nikšiću sestavljajo profesorji in predavatelji višjih šol ter srednjošolski profesorji.

Poverjenikom Kurirčeka

Knjige Kurirčeka (Knjižnica Ivo Zorman: Eno samo življenje, Zdenko Kostanjevec: Dogodivščine partizanskega šoferja, France Bevk: Vanka Partizanka) so pošle. Prosimo vse tiste, ki knjige, poslanih na ogled, niso razprodali, da jih takoj vrnejo. Poslali jih bomo novim naročnikom.

Ker je povpraševanje po knjigah zelo veliko, bomo izdali 8. zvezek knjižnice, in sicer zbirko krajših spisov Toneta Seliskarja z naslovom »Otroci partizanskega rodu«. Prodajna cena bo 120 din. Zbirajte prednaročnike in sporočajte upravi »Kurirčeka« število izvodov, ki bi jih radi kupili. Po en izvod bomo poslali na ogled, čim bo knjiga izšla.

Te dni smo poslali na ogled prvi dve knjigi Kajuhove knjižnice (Ivan Minatti: Veter poje, Kajuh: Pesmi). Prodajna cena za knjižnici je 180 din. Ponarčila bomo upoštevati, dokler ne bo pošla zaloga. Uprava »Kurirčeka«

NOVICE IZ DRUGIH REPUBLIK

V BEOGRAJSKIH ŠOLAH NAJVEČ PO 32 ODDELKOV

Zavod za prosveto-pedagoško službo mesta Beograda je letos proučeval med drugim tudi samoupravljanje na osnovnih šolah ter šolah druge stopnje. Na osnovi teh proučevanj je pripravljal predlog izoblikovanja zaključke, ki obvezujejo organe upravljanja na šolah, da spoštujejo določena načela, v zvezi s tem pa so dobili priporočila tudi občinski sveti za prosveto ter prosveto-pedagoška služba.

Svet je priporočil šolam, da racionalizirajo delo posameznih strokovnih teles. Določeno naj bi opredelili funkcije direktorjev oziroma upraviteljev šol, pomočnikov in strokovnih sodelavcev (pedagogov in psihologov). Šolski tajnik naj bi bil bolj kot doslej odgovoren za upravljanje materialnega poslovanja in za delo tehničnih ter pomožnih uslužbencev. Zaključki govora med drugim tudi o tem, da je treba s statutom regulirati celoten režim v šoli.

V prihodnje naj bi posvetili v beograjskih šolah več pozornosti šolski dokumentaciji, izdelavi perspektivnih programov razvoja vsake šole ter metodologiji planiranja in vsilajevanja izobraževalnega in vzgojnega delovanja vseh činiteljev v šoli.

Del priporočila, namenjenega občinskim svetom za prosveto (ki izrekajo soglasje k odločbi o sistematizaciji delovnih mest v šolah), pravi, da naj ne dovoljujejo širjenja šol z več kot 32 oddelki (razredov). Takih šol je v Beogradu precej, vsaka pa bo imela: upravitelja, pomočnika, tajnika in »režiserja«.

Prosveto-pedagoška služba bo na zahtevo sveta za prosveto nadaljevala s proučevanjem problemov s področja vodenja šol, sekretariat za prosveto pa bo organiziral seminarje za šolske tajnike.

KAJ JE Z ZDRUŽEVANJEM MATIČNIH IN NEPOPOLNIH ŠOL V HERCEGOVINI?

Svet za prosveto BiH je pred časom izdal navodilo o ustanavljanju tako imenovanih centralnih šol, ki priporoča, da jih ustanovijo občine, da lahko z združitvijo, kjer je potrebno, nepopolne šole z najbližjo popolno. Navodilo poudarja, da so lahko področne šole oddaljene od matične oziroma centralne šole največ 6 km. Pod tem pogojem bi lahko izboljšali kakovost pouka v oddelčnih šolah in zagotovili boljše razpored učnega kadra, obenem pa bi lahko z združevanjem sredstev bolje opremlili šole z učili. Najzanimiveje, na kar posebej opozarja navodilo, je, da bi učenci, ki končajo 4 ali 6 razredov, lahko nadaljevali šolanje na matični šoli.

V mostarskem okraju so začeli uresničevati to zamisel že pred dvema letoma. Sprva je kazalo, da je vse v najlepšem redu, toda učitelji so na enem izmed posvetovanj, ki jih je organiziral sindikat

prosvetnih delavcev, opozorili, da so v občinah popačili navodilo ter da zato ni bil dosežen njegov osnovni namen...

V mnogih občinah so si namreč zamislili matične šole kot nekaj, kar je samemu sebi namen, zato so jih ustanovili tudi tam, kjer ni bilo za to najosnovnejših pogojev. V največ primerih so priključili matičnim šolam vse nepopolne šole, čeprav so bile nekatere izmed njih oddaljene tudi po 25 km. Celotno akcijo so zožili na združevanje šol zaradi racionalnejšega izkoriščanja finančnih sredstev. Dejstvo je, da učencem iz večjega števila oddelčnih šol v Hercegovini zdaj ni treba obvezno obiskovati zaključnih razredov v matičnih šolah, ker so le-te preveč oddaljene.

Navodilo o ustanavljanju t. im. centralnih šol je bilo torej popačeno. Šole so se znale na slepen tiru, zato bo treba znova začeti z integracijo...

LIKOVNA SMER V ENI IZMED BEOGRAJSKIH GIMNAZIJ?

Svet za prosveto skupščine mesta Beograda je priporočil organu upravljanja na šolah, naj prouči možnosti za ustanovitev likovne smeri na eni izmed beograjskih gimnazij. Ta smer naj bi zagotovila skrbnejšo pripravo in priliv kadra na akademijo likovnih umetnosti, akademijo uporabnih umetnosti ter na ostale fakultete in visoke šole, v okviru katerih so likovni oddelki.

Med drugim so tudi priporočili, naj bi v osnovnih šolah povečali število ur za likovno vzgojo za dva uri na teden — medtem ko republiški sekretariat za prosveto proučuje možnosti zmanjšanja števila tedenskih ur za predavatelje likovne vzgoje. Le-ta naj bi zagotovili po en prost dan na teden.

KORISTEN SEMINAR V KOŠUTNJAKU

Zavod za osnovno izobraževanje in izobraževanje predavateljev SR Srbije je v začetku letošnjega šolskega leta organiziral posvetovanje in seminarje za direktorje šol, vodje oddelkov in svetnike okrajnih prosveto-pedagoških zavodov.

V okviru seminarja, namenjenega predavateljem »Društve učitelj« v gimnazijah, učiteljskih in vzgojiteljskih šolah, je bilo enajst predavanj, ki so osvetlili smernice naše ustave. V bogati razpravi so poudarili mnoge pojme, ki doslej še niso bili dovolj razčiščeni. Na posvetovanju, ki je bilo v Košutnjaku (pionirskem mestu) pri Beogradu, so sprejeli tudi zaključke, pomembne za enotno delo gimnazij v novem šolskem letu.

Udeleženci seminarja so se zaradi obseirne problematike razdelili v štiri delovne skupine. Z referatami, razpravami in testiranjem učencev (ki so preživeli nekaj dni v Pionirskem mestu), so proučili določene probleme šolstva.

Varno zavetje duševno prizadetih

Na obisku v vzgojnem zavodu v Kamni gorici

večja, zato imajo v Kamni gorici v načrtu še gradnjo novih učilnic in štiristanovaljskega bloka za učnovzgojni kader. Zaradi pomanjkanja stanovanj namreč ne morejo dobiti socialnega delavca in logopeda (pa tudi vzgojiteljice še nimajo primernih stanovanj). Z gradnjo nameravajo začeti še letos — seveda če bodo zagotovljena finančna sredstva.

Gojenci zapuščajo ta dom z občutkom samozaupanja in enakopravnosti z ostalimi ljudmi. To pa je cilj, ki zahteva zelo potrpež-

ljivega in vztrajnega pedagoga in temeljito delo, ki bi ga lahko imenovali humano poslanstvo: iz neproduktivnih in (dosikrat) nekdaj zavrženih bitij ustvarjajo ljudi, ki se znajo preživljati sami.

Zal je še vedno mnogo takšnih otrok, ki niso našli primerne zavetja — kakršnega nudi dom v Kamni gorici. Prav gotovo bo treba čimprej ukreniti vse potrebno tudi zanje. Čas je, da posveti družba temu vprašanju več pozornosti.

Vlado Rozman

Zavod za mentalno prizadeto mladino v Kamni gorici

Srbohrvaščina v Skandinaviji

Odkar je prejel Ivo Andrić Nobelovo nagrado za književnost, je v svetu zanimanje za našo državo, posebno pa še za njeno kulturo, zelo naraslo.

Za jugoslovanske jezike in literaturo se zanimajo tudi v skandinavskih državah, kjer so v zadnjem času izšli številni prevodi Andrićevih del, v načrtu pa imajo še izdajo prevodov drugih jugoslovanskih avtorjev.

Svedski radio bo vključil v program svojih tečajev tujih jezikov tudi srbohrvaščino, podobno tečaj pa pripravljata televizija, ki bo izdala v ta namen poseben priročnik za poslušalce. Tečaje bodo lahko poslušali tudi v sosednjih skandinavskih državah. Tako bodo spoznali poslušalci ne le naravne in turistične zanimivosti naše države, temveč se bodo seznanili tudi z zgodovino in kulturno dediščino jugoslovanskih narodov.

Tečaje srbohrvaškega jezika imajo tudi v Stockholmu, tri največje švedske univerze pa so povabile

predavatelje iz Jugoslavije, da bi poživili predavanja jugoslovanskih jezikov na slavističnih katedrah.

MOŽSKO PODRŽITE
Delektstil
Sila

poslovalnica
Kresija
LJUBLJANA,

ima bogato izbiro manufakturnega blaga in renomiranih domačih tekstilnih tovarn in iz uvoza.

Na letališču Lesce pri Bledu so se gojenci iz Kamne gorice seznanili z jeklenimi ptiči...

Srednja stopnja:

3. decembra ob 8.55
4. decembra ob 14.05

**K BRENK: ČAROBNA
PALIČICA**

Z oddajo Čarobna paličica želimo predstaviti Kristino Brenkovo kot slovensko avtorico mladinskih iger.

Redki so slovenski književniki, ki so se izrecno posvetili mladinski književnosti, še posebej malo pa je slovenskih dramatikov, ki so pisali svoja dela za najmlajše občinstvo. Poleg Golie, Gorinška in nekaterih drugih je Brenkova med sodobnimi slovenskimi mladinskimi avtorji tista, ki jo igrajo številni odri doma in v tujini.

Ze kot študentka (njeno dekleško ime je Kristina Vrhovec) se je pričela književno uveljavljati: pisala je črtice, pravljice in pesmi v študentovske liste. Ze v tistem času je prevajala in prirejala igre, ki so jih igrali in so bile tudi deloma tiskane. Pozneje se je posvetila v prvi vrsti dramatik. Sama pravi, da je želela pisati preproste igre predvsem za šolarje po naših vaseh, kjer imajo še danes mnogokje le majhne šolske odre, na katerih lahko nastopa le malo oseb.

Njena prva igrlica je bila tudi njena prva knjiga: Mačeha in pastorka. Izšla je leta 1950. Do danes je napisala pet iger za mladino in

**MLADINSKA RADIJSKA IGRA
(vsako nedeljo ob 8.00)**

29. nov. **VESELI TOBOGAN**
(javna otroška oddaja)
30. nov. — Franjo Kumer: **JUNAK HON KILJ TON**
(ponovitev)
1. dec. — Svetislav Ruškuc: **ŠTIRJE ESKIMI POTUJEJO V BELI SVET**
(ponovitev)
8. dec. — Willis Hall: **VLADARJEVA KOPEL**
(ponovitev)
15. dec. — Aleksander Marodić: **SERIF TREPETLIKA ali ZGODBA O DOBREM VOLKU**
(prva izvedba)
22. dec. — Josip Krišković: **PRAZNIM LEPIH ŽELJA**
(ponovitev)
29. dec. — Maurice Maeterlinck: **SINJA PTICA**
(ponovitev)
31. dec. (popoldne) **VESELI TOBOGAN in Smiljan Rozman: CAROBNI PISALNI STROJČEK**
(prva izvedba)
1. jan. — Brane Dolinar: **MLADI KRPA NI POTUJEJO NA LUNO**
(prva izvedba)
5. jan. — Aleksander Popović: **STRAŠNE STVARI:**
(ponovitev)
12. jan. — Franjo Kumer: **ZLATA VRTNICA**
(ponovitev)
19. jan. — Marjan Marinc: **MALI HISI SVET**
(prva izvedba)
26. jan. — A. Dumas: **HRESTAC**
(umetniška pripoved)

Nižja stopnja:

6. in 7. decembra: **ZAKAJ OČKA PONOČI DELA**
13. in 14. decembra: **RIŠITE Z NAMI**
20. in 21. decembra: **KAJ JE NOVEGA V ZIMSKI PRIRODI**
27. in 28. decembra: **ZVEZDICA ZASPANKA**
3. in 4. januarja: **SEBIČNI VELIKAN**
10. in 11. januarja: **PO BELIH SLEDEH**
17. in 18. januarja: **POJTE Z NAMI...**

Srednja stopnja:

3. in 4. decembra: **KRISTINA BRENK — ČAROBNA PALIČICA**
10. in 17. decembra: **SLOVENSKE BENETKE**
17. in 18. decembra: **GROBOVI IN BOGOVI**
24. in 25. decembra: **GOSPOD HUDOURNIK**
7. in 8. januarja: **MI SMO RIBNIČANJE**
14. in 15. januarja: **OTROCI USTVARJAJO GLASBO**

Višja stopnja:

3. in 5. decembra: **GUMA OSVAJA SVET**
10. in 12. decembra: **MERJENJE TEMPERATURE**
17. in 19. decembra: **VLADIMIR NAZOR MED PARTIZANI**
24. in 26. decembra: **SREČNO NOVO LETO**
7. in 9. januarja: **CARTER IN LORD CARNARVON ODKRIJETA TUTANKAMNOV GROB**
14. in 16. januarja: **IZ KRVI RDEČE**

precej skečev, ki so izhajali v revijah ali pa so jih oddajali v radiu. Uveljavila se je tudi kot prevajalka. Znan sta zlasti njena prevoda »Bambi« Feliksa Saltna in »Pika — nogavička« Astrid Lindgrenove. Njene igre so: Mačeha in pastorka, Igra o bogatinu, Najlepša roža, Čarobna paličica in Modra vrtinica za princesko.

Višja stopnja:

Zgodba o gumi bi se morala začeti že tedaj, ko je Kristof Kolomb odkril Ameriko in se je vrnil iz drugega potovanja v Zahodno Indijo, kakor je mislil. Doma so imeli njegovi spremljevalci dosti dela, saj so morali neprestano pripovedovati o bogatih deželah na zahodu, kjer živijo divjaki in neznane živali ter rastejo tuje rastline.

Med drugim so pripovedovali tudi to, da se v tistih deželah divjaki kot otroci igrajo z nekimi temnimi krogli. Krogle so bile kot lesene, ampak lažje kot kamen in težje od lesa. Visoko so odskakoval, kadarkoli so padle na tla. Če si pritisnil nanje s prstom, se je snov vdala. Bile so prožne. Če si tako kroglo postavil na tla in vsekakor po njej z mečem, je ta odskočil od nje in udarec se ji prav nič ni poznal. Ko so prišleci spraševali divjake, odkod jim te žoge, so jim ti kazali neko neznano drevo.

In se niso norčevali. Krogle so prebivalci Južne Amerike delali iz drevesnega soka ali smole. Evropa je o njihovem izvoru izvedela šele leta 1615, ko je Juan de Torquemada pisal o potovanju v Južno Ameriko. Tu med drugim pravi:

»Krogle, o katerih so pripovedovali prejšnji popotniki v Južno Ameriko, so narejene iz snovi, ki jo imenujejo divjaki »ulli«. To snov ulli naredijo iz soka drevesa ulquahuitl. V drevo vrežejo poševne zareze, iz njih pa potem teče sok. Ta mlečni sok ujamejo divjaki v posode. Potem ga kuhajo v vreli vodi, da se strdi, in oblikujejo žogo, pa tudi nepremočljive čevlje in obleke delajo iz te snovi. To dosežejo tako, da v čevlje in obleke vtarejo s kuhanjem snov, ki nastane iz drevesnega mlečka. Mi smo jih hoteli posnemati in napraviti tudi naše plašče nepremočljive, a se nam ni najbolje posrečilo. V senci in bolj na hladnem so bili plašči še kar uporabni. Na soncu pa se je premaz začel mehčati in postajal je bolj in bolj lepljiv. Vse premazane plašče smo morali zavreči.«

Vse njene igre so igrali po mnogih slovenskih poklicnih in amaterskih odrih, zlasti pa po šolskih odrih. Najlepšo rožo so večkrat predvajali v hamburški televiziji in v dunajskem gledališču za mladino.

Tudi drugače je vse njeno življenjsko delo posvečeno literaturi za mladino. Vsa leta po vojni je urednica v Mladinski knjigi. Zbrala in

uredila je nešteto domačih in tujih najlepših pravljic, ureja slikanice za najmlajše in zbirko Čebelica za šolarje začetnike. Stotine knjig gre skozi njene roke in vestno jih pretehta, preden jih odbere za tisk.

V naši oddaji bodo otroci spoznali njeno igro Čarobna paličica, ki jo je za radio priredil Niko Grafenauer.

GUMA OSVAJA SVET

3. decembra ob 14.05
5. decembra ob 8.55

Lahko si predstavljamo, kako lepljivi so morali biti ti prvi dežni plašči. Juan de Torquemada se je pošteno potrudil, da bi dobil kar največ podatkov o čudni snovi. Indijanci so ji pravili ulli, mi pa vemo, da gre za kavčuk. Vendar je njegovo poročilo ostalo neopaženo.

Bolje so uspeli Francozi, ki so šli v Južno Ameriko nalašč zaradi tega, da bi čimveč zvedeli o neznani snovi. Pri Indijancih Maina so prvič slišali imenovati to snov cahut-schu; odtod kavčuk. Indijanci Maina so znali iz kavčuka izdelovati steklenice, čevlje in nepremočljivo obleko. Da so bili ti predmeti na vročini manj lepljivi, so jih Indijanci obešali v dim. Njihove izdelke so odnesli raziskovalci s seboj v Evropo in jih preizkušali.

Izkazalo se je, da je kavčuk zelo primeren za impregnacijo, kot pravimo, če blago prepojimo s snovjo, ki ga napravi nepropustnega za vodo. Kavčuk je imel le eno veliko napako: ni zdržal temperaturnih sprememb. Na mrazu je postal krhek in je pokal, na vročini pa leppek in premehak.

Kljub temu je postal velika moda. Vsi so hoteli imeti izdelke iz njega, zato se je tudi mnogo ljudi trudilo, da bi surovi gumi in izdelkom iz nje spremenili lastnosti. V Angliji sta raziskovalca Macintosh in Hockock razstopila kavčuk v nafti in tako dobila gmo, ki se jo je dalo gnesti. Iz nje so izdelovali gumijaste izdelke. Ti niso bili tako

občutljivi, vendar so pri višji temperaturi vendarle postali lepljivi. Angležem se je zgodilo isto kot Špencem: v vročini je kavčuk postal neuporaben.

Tedaj pa je prišel mož in napravil tako pomemben izum, da je po njegovi zaslugi guma osvojila svet.

Bilo je poleti leta 1834. Cela vrsta severnoameriških tovarn za predelavo kavčuka je bila pred bankrotom. Na tisoče ton surovin je ležalo v pristaniških skladiščih in se zaradi vročine topilo v brezoblično gmo, ki je širila neznosen smrad. Sodišča so bila preobložena s tožbami, vrstili so se procesi za procesom. Newyorški poslovni ljudje so skušali rešiti, kar se je rešiti dalo, ampak mnogi izmed njih so bili uničeni za zmerom. Stotine trgovcev in tovarnarjev je zapiralo svoja podjetja in zakopavalo ogromne količine predelanega kavčuka, ki je zaradi vročine razpadel. V pristaniščih Brazilije, tedaj edine dežele, ki je izvažala »hudičovo snov«, je bilo natovarjanje ladij zaustavljeno. Kavčuka ni mogoče predelati, so trdili kemiki. Na mrazu je trd kot kost, v vročini razpada v lepljivo gmo.

Vendar so bili ljudje, ki so verjeli, da doba kavčuka šele prihaja. Eden od njih je bil Charles Goodyear, majhen trgovec z železnino iz Philadelphije. In o njegovem življenju in delu bo pripovedovala naša oddaja.

6. decembra ob 14.05
7. decembra ob 8.55

ZAKAJ OČKA PONOČI DELA

Morebiti se spet ne bomo do kraja ujeli s šolskim programom, ker je to pač od sil težko. Zdi se nam pa vendarle, da ne moremo dosti pogrešiti, ako včasih, ko je noč toliko daljša od dneva in ko so dnevi lahko tako mrki in tmurni, da sredi poldneva ne moremo brez luči, ako torej v tem času programiramo oddajo, ki pripoveduje o razvoju svetil.

Kakor je tema za radijsko oddelavo videti nevhvaležna, je avtor vendarle znal najti pravi način, da snov približa poslušalcem te stopnje. Ne razlaga suhoparno, marveč v zgodbah prikaže razvoj svetil, njih uporabo in pomen za ustrezna obdobja.

Pripovedovalec se predstavi kot tehnik v elektrarni. »To je posel kot vsak drugi,« pravi, »samo da se moj

razlikuje od ostalih po tem, da delam takrat, ko vi spite. Vso noč sedim v elektrarni za dolgo mizo, pred menoj na zidu pa se prižigajo in utrinjajo lučke. In kadar se utrne katera izmed lučk, potegnem za ročico in se spet zasveti. To je pravzaprav vse moje delo. Če tega ne bi delal, bi bila kar nenadoma soba v temi in sama bi iskala vžigalice, da bi lahko prižgala svečo. Zmanjkalo bi elektrike.

Iz službe se vrača zgodaj zjutraj. Tistega dne najde svojega malega sina budnega. Tonček mu potoži, da ga je bilo tako zelo strah, da še do električnega stikala ni upal stopiti. Očeta prosi, naj ga ne pušča samega. Oče mu razloži, zakaj mora v službo, in mu ponudi, da mu bo povedal zgodbo o strahu in temi in luči.

Prva zgodba popelje poslušalca v prazgodovino, v čas jamskega človeka. Krdelu, ki je prebivalo v votlini, je jelo zmanjkovati hrane, zato so se vsi odpravili v oddaljenejša lovišča. V votlini so pustili bolnega dečka samega — z nekaj hrane in lojenko, ki jo je izumil star jamar. Izdolbel jo je bil iz kamna, nalil vanjo živalskega loja, stenj pa je zvil iz mahu. Dečko se teme ni bal, bal pa se je tega, kar bi se lahko skrivalo v njej. Tedaj je prišel jamski

medved. Fant je vedel, da se zverj ognja boje, z brlivko ga je dolgo držal od sebe, na srečo pa so se jamarji vrnili, preden je svetilka utegnila dogoreti. In stari jamar je bil ponosen na svoj izum, ki preganja mrak in hkrati zveri.

Vsaka naslednja zgodba popelje poslušalca dalje v razvoju svetil. Druga omenja lojenko; lončena posoda, v njej olje in laneni stenj, za prijetnejši vonj pa še vonjave, ki so jih prenašali trgovci iz jutrovnih dežel. Barbari, ki so napadli in zavzeli dežele starega veka, so uničili že ustvarjeno kulturo in so si svetili spet s trskami.

Tretja zgodba se dogaja na gradu, kjer razsvetljujejo sobane z baklami. Četrta pripelje že do petroleja. Konča pa se pogovor med očtom in sinom spet pri električni žarnici. Zdaj, ko Tonček ve, kako imenitna stvar je električna luč, tudi razume, kako važno delo opravljajo električarji.

Morda se bo komu zdelo, da je avtor s tekstom, ki seže vse v predzgodovino, prezahteven do poslušalcev, ki jim je oddaja namenjena. Vendar upamo, da bodo mali šolarji vendarle zlahka sledili in s pridom poslušali, ker je vse povedano preprosto in privlačno.

10. decembra ob 8.55
11. decembra ob 14.05

Srednja stopnja:

SLOVENSKE BENETKE

To je naša druga oddaja iz ciklusa »Naši kraji in ljudje«.

Z imenom Slovenske Benetke mislimo na Kostanjevico, starinsko in zgodovinsko zelo važno mesto, ki leži ob južnem robu Krške ravnine, nekako sredi med Novim mestom in Brezicami. Obkroža ga reka Krka, tako da je mesto pravzaprav na otoku.

Kostanjeviško ozemlje je bilo obljudeno že v prazgodovini, o tem nam pričajo izkopanine v Slinovcah.

Se posebno močno pa je bil ta kraj naseljen v hallstatski dobi, tedaj so tam bivala ilirska plemena Japodov. Nekako 400 let pred našim štetjem so se v naše kraje naselili Kelti in Japode podjarmili. Prinesli pa so naprednejšo obliko dela in nove kulturne dobrine. Kasneje so Rimljani to naselje močno utrdili po načinu vseh rimskih taborov pod cesarjem Oktavianom Avgustom in so dali temu svojemu Castelu ime Castagneum. To je bilo pomembno rimsko taborišče in je imelo odlično strateško, še bolj pa prometno lego, posebno pa zaradi rimske ceste: Ljubljana—Trebnje—Drnovo—Sisek. Gospodstvo Rimljanov je trajalo nekako do 5. stoletja, nato pa ga je zrušila doba preseljevanja narodov.

Iz zgodnjega srednjega veka ne vemo nič bistvenega o Kostanjevici. Kraj pa je pripadal Veliki Karantaniji, leta 955 pa je prišla v sklop Kranjske marke in je bila takrat Kostanjevica najbolj pomemben kraj slovenske marke. V srednjem veku se Kostanjevica imenuje prvič leta 1091. Leta 1143 je prišla Kostanjevica v posest največji velikaški rodbini tistega časa, koroškimi Spannheimcem. Ti so kraj močno utrdili in sezidali velik grad. Vendar ta grad ni dočkal Valvasorjeve dobe in tako vemo o njem edino le-to, da je bil obdan s posebnim vodnim jarkom, ki je vezal oba rokava reke Krke. V 13. stoletju se povzpne Kostanjevica na najvišjo gospodarsko stopnjo napredka in se v tem času že imenuje trg. Leto 1252 pa je let-

nica za nastanek mesta — poteklo je torej 700 let od takrat.

Vse to so stari zgodovinski podatki tega mesteca, nas pa seveda zanima kakšen je ta zanimivi kraj danes. Le malo prebivalcev ima — okoli 500 — in le okoli sto hiš in hišic (s tem je mišljeno mesto samo in ne celotna občina, ki ima 2932 prebivalcev). Jedro mesta je mali Kambičev trg, ki je povezan z velikim trgov — Ulico talcev.

Na otoku samem je stavbni prostor izrabljen in mesto na otoku se ne razširja ter bo še dolgo obdržalo svojo starinsko sliko. Razširja se pa mesto izven otoka ob Ljubljanski cesti proti Globočicam in grajski cesti proti bivšemu samostanu. Mesto je privlačna turistična točka in je izredno slikovito. V okolici so lepi gozdovi (hrast, bukev, kostanj, smreke). V Krki se izletniki radi kopajo in domačini jo imajo radi, čeprav doživijo pogostokrat poplave, da so zaradi tega krstili mesto »Dolenjske Benetke«.

Za gospodarski vzpon Kostanjevice veliko stori priznana vinarska zadruha, saj dobite tam najboljši dolenjski cviček. Imajo tudi lepo urejeno ekonomijo, gozdno upravo, opokarno in predelavo lesa.

Po umetnostnih spomenikih, ki jih hrani Kostanjevica, pa jo lahko postavimo v isto vrsto s Ptujem in Ljubljano.

Podatkov o Kostanjevici najdemo veliko. V naši oddaji bomo poskusili podati njeno podobo čim jasnejšo in predvsem tako, da bi jo mogel desetletni otrok dojeti. Oddajo je pripravila Marija Makarovič.

Višja stopnja:

10. decembra ob 14.05
12. decembra ob 8.55

MERJENJE TEMPERATURE

Ob naslovu, kot je Merjenje temperature, kajpada takoj pomislimo na termometer. Navadno kar na tistega najbolj običajnega, ki ga

vsakdo od nas ima doma in ki je, kot vemo, na živo srebro. Kako ta naprava deluje vemo, prav tako, da se snovi na mrazu krčijo, na toplem pa raztezajo, vse, seveda tudi voda, zrak in živo srebro, nekatere bolj, druge manj. In živo srebro je taka snov, ki se močno razteza, povrh tega pa je tekoče; prav zaradi teh dveh lastnosti ga uporabljamo za termometre.

Kako pa je to s termometrom? Naredimo poizkus: živo srebro dajmo v posodico! Natočimo ga čisto do roba. Če potem posodico segrejemo, se bo segrelo tudi živo srebro in se razširilo. Toliko ga bo, da ga bo preveč za tisto posodico in bo steklo čez rob. Potem bi lahko tisto živo srebro, ki je izteklo iz posodice, zbrali in ga stehali. Čim bolj bi ga segreli, tem več bi ga izteklo.

To bi bilo sicer prav, ampak zelo zamudno. Zato naredimo raje drugače! Posodica z živim srebrom zgoraj ni odprta, ampak se nadaljuje v tanko cevko. Živo srebro, ki bi steklo sicer čez rob posodice, se tako dviga po cevki. Čim bolj ga segrevamo, tem više se dviga. Iz cevke je treba še izčrpati zrak in jo nato na vrhu zapreti. Cevka mora seveda biti steklena, da vidimo, koliko je zlezlo živo srebro. Tako imamo termometer. Vendar ta še ni narejen. Odločiti se moramo še za merilo. O tem ter še o drugih, manj vsakdanjih termometrih vam je pripravil oddajo inž. Tomaž Kalin.

Nižja stopnja:

13. decembra ob 14.05
14. decembra ob 8.55

RIŠITE Z NAMI

Ker vemo, da so naše radijske ure v razredu najbolj živahne takrat, ko jih lahko otroci aktivno spremljajo, smo se zopet odločili za temo: Rišite z nami! Za to uro torej pripravite risalne liste, če je pa mogoče, kar kartončke. Risali bomo odgovore na uganke. Te uganke bodo zelo preproste, jasne, tako jasne pač, da bo mogoče odgovor narisati.

Ko boste imeli vse narisano, lahko v eni naslednjih ur to delo na-

Višja stopnja:

VLADIMIR NAZOR MED PARTIZANI

»Poslavljam se od telesa predsednika Prezidija hrvaškega sabora, od telesa velikega pesnika, velikega rodoljuba in velikega človeka. To slovo nam je še toliko težje, ker smo z Vladimirom Nazorjem izgubili tudi našega dragega tovariša, junaškega partizanskega soborca, iskrenega prijatelja in skrbnega očeta.

V dneh naše največje preizkušnje, v času najhujšega nacističnega terorja se je pokojni nemudoma odzval povabilu Komunistične partije, da se pridruži aktivni borbi proti okupatorjem naše domovine in njihovim hlapcem. Zavedal se je težav in naporov v borbi, a se ni obotavljal. Nikoli se ni spraševal, kako bo prebrodil vse težave, temveč si je prizadeval, da stori kar največ za osvobodilno gibanje...«

Tako je ob odprtem grobu Vladimira Nazorja spregovoril eden od govornikov, njegov nekdanji sodelavec dr. Vladimir Bakarić. To je

daljujete tako, da risbe izpopolnite, pobarvate in nato figure izrežete. Figure na kartončkih pa potem uporabite za obeske na novoletni jelki.

Srednja stopnja:

17. decembra ob 8.55
18. decembra ob 14.05

GROBOVI IN BOGOVI

Na naši stopnji radijske šole še ne moremo govoriti otroku strogo zgodovinsko o naših krajih in ljudeh, lahko pa jim vendarle zelo preprosto pripovedujemo stare zgodbe, iz katerih se jim počasi odpira pogled v preteklost.

Tako bi radi v oddaji Grobovi in bogovi šolarjem v 4. in 5. razredu osemletke najbolj preprosto pojasnili nekaj pojmov iz arheologije in etnografije.

Izhajali bi iz najdb v starih grobovih, ki so nudili arheologom možnost objavljati podobe iz življenja v pradednih časih, ko so bili ljudje še docela neuki. Bali so se svojih mrličev, zato so jih zvezovali in jih tako skrčene pokopavali, da ne bi vstali iz groba. V grob so polagali rajnikov nakit, orožje in hrano. Verovali so, da se duh vrača v grob k svojemu telesu in sta mu zato potrebni jed in pijača. V poznejših razdobjih so ljudje mrtve sezigali, pepel pa zbirali v velike glinaste vrče.

Prav v grobovih z okostnjaki najdemo največ odgovorov na vprašanja vere in na predstave o smrti.

Zivinorejska in poljedelska plemena so vedela, da uspeh živine in letine ni odvisen le od dela, temveč tudi od sonca, vlage in letnih časov. Mislili so, da te naravne pojave uravnavajo bogovi — Sonce, Nebo, Blisk — zato so jim prinašali darove. Prepričani so bili, da so bogovi duhovi, ki so se z zemlje odmaknili v nebo. Bogovom so začeli postavljati žrtvenike in svetišča. Zaradi slabosti, strahu in neznanja je nastala vera.

Poleg vere so še vražje; nekatere so ostale do danes. Tudi teh se bomo v naši oddaji spomnili in nekatere opisali. Menimo, da bo oddaja po vsebini še posebej primerna za podeželsko mladino, seveda pa bo tudi zanimala mestne otroke. Oddajo nam je napisala Joža Zagorc.

17. decembra ob 14.05
19. decembra ob 8.55

bilo junija 1949, v času, ko so bile rane iz minule vojne še zelo žive.

Nazor si je po vojni vseskozi prizadeval, da bi se te rane čimprej zacelile. In prepričan je bil, da se bodo. Verjel je, da bo v dolgi srđiti bitki med dobrim in zlom dobro na koncu zmagalo. Zato je v hudi zimi 1942, v 66. letu starosti, bolehen in telesno šibek, zapustil svojo udobno vilo in se skupaj z Ivanom Goranom Kovačičem, pesnikom slovite partizanske pesnitve Jama, pretihotapil iz okupiranega Zagreba, kjer so gospodovali Nemci in ustaši, ter se napotil na osvobodeno ozemlje, da se pridruži borbi svojega ljudstva.

Ob orisu njegovega bivanja med partizani, kakršnega poznamo iz njegovega dnevnika, nam je Niko Grafenauer prikazal pesnikovo osebnost in delo, sicer v skopih, vendar dovolj jasnih potezah od prve pesniške zbirke Slavenske legende, ki je izšla leta 1900, pa do njegovih poslednjih pesmi in zapiskov.

Nižja stopnja:

20. decembra ob 14.05
21. decembra ob 8.55

KAJ JE NOVEGA V ZIMSKI PRIRODI

To je druga izmed treh prirodo-pisnih oddaj, s katerimi smo se letos namenili šolarje malo podrobneje seznaniti z dogajanjem in spremembami v posameznih letnih časih. Povedali smo že, da želimo s temi oddajami pripomoči, da bo začel otrok ostreje opazovati življenje krog sebe, da bo skušal vsakemu »zakaj« sam poiskati ustrezni »zato«; tako bo tudi spoznal, da se mu v naravi ponujajo izredna lepa doživetja, zanimiva odkritja in nova spoznanja.

Avtor je uporabil v tej oddaji isto radijsko obliko kakor v jesenski. Pripovedovalec je novinar — radijski striček, ki zbira tokrat novice iz zimske narave. Sporočajo mu jih sproti po telefonu sodelavci, njihovim poročilom prislusnejo hkrati šolarji ob šolskih sprejemnikih, da je pa možna še podrobnejša razlaga, je tu spet mala Minka, tista rado-vednica, ki sproži ob posameznih poročilih razglabljanja — zakaj in čemu tako. Mimo tega skuša pripovedovalec aktivizirati vse poslušalce, sprašuje jih in vzpodbuja, naj glasno odgovarjajo (k temu naj po svoje pripomorejo tudi vzgojitelji, ki z razredom poslušajo), zastavlja jim uganke v obliki zvočnih efektov, vtisov in podobno.

Minca se spet čisto nenapovedano prikrade in radijsko izbico. Zavita je v topel plašč in na nosu ima »ščinkavca« — zima je. Ko izve, da pričakuje »striček« novic iz zimskega gozda, trdi, da to pač ni kaj prida, saj je pozimi v gozdu vse tako tiho, iz česar sklepa, da v njem ni kaj dosti živga.

Srednja stopnja:

24. decembra ob 8.55

25. decembra ob 14.05

GOSPOD HUDOURNIK

Po učnem načrtu imajo učenci, ki poslušajo oddaje radijske šole za srednjo stopnjo, za domače čtivo Frana Sal. Finžgarja Gospod Hudournik. Zato smo izbrali to Finžgarjevo delo, namenjeno mladini, tudi za našo oddajo.

Fran Saleški Finžgar je predvsem v mladosti pisal precej za mladino. Pozneje pa pravi sam, da je spoznal, ko je prebiral sodobne mladinske spise, da pisatelji premalo vodijo mladino v naravo in vsiljujejo otroku to, česar ni v njem. Opazoval je otroke in je videl, da hoče biti otrok velik in močan in da dela rad to, kar dela njegov oče. V svoji domišljiji si ustvarja iz stolov vlak, iz škafov barko in zida hiše iz peska. Veselil se je te otroške fantazije in njihovih dejavnosti.

Prav zato je napisal za mladino Gospoda Hudournika, da bi otroka, mladino popeljal v naravo. Sam pravi o tem delu tako:

»Za vzgojevalno bitje sem si privoščil naravo: miško, polha in svojega psička Liska. Ob tem sem postavil odrasle ljudi, kakor živimo z vsemi vrlinami in drobižastimi malenkostmi, ki se jih sami niti ne zavedamo. Ob jeziku sem se trudil, da so besede res slovenske, krepke, da je slog naraven in neizumetničen.«

Toda poročevalci se oglašajo drug za drugim in sporočajo novice iz zimskega gozda. Zarana je na novem snegu videti vse polno čudnih znamenj, v sneg so se zgodnji sprehajalci »podpisali« bodisi z nogami, bodisi s smrčkom, s konci kril, z repom pa tudi s trebuhom — na primer lisica, ki se plazi za plenom.

Boj za obstanek je pozimi trši kakor kdaj koli. V debelem snegu je težko priti do hrane. Še roparicam prede trda, kaj šele tistim, ki se hranijo z rastlinami. Živali se druga druge izogibljejo, druga pred drugo beže; urne noge so pogosto edina rešitev.

Divjadi pomagajo prebroditi zimo logarji in lovci; tudi otroci-smučarji pomagajo spravljati v gozd krmo za srne, fazane, jerebice. Zanimiva pa je novica, da je krivokljunovo gnezdo pozimi polno mladine — tam, kjer je dovolj smrekovih in borovih storžev. Dobro kosilo brani telo mraza kakor topla peč.

Sporočilo iz tujine prinese veselo novico, da je pticam selivkam v južnih krajih lepo, da imajo hrane na pretek. Pri nas pa otroci pomagajo pernatim prijateljem prebroditi najtežje dni.

Tako se niza novica za novico in spet najde vsaka v razgovoru med pripovedovalcem in Minco svoj zakaj in svoj zato. In ko poslednji poročevalec pove zgodbo, ki jo je razbral iz sledov v snegu, zgodbo, kako je volk preganjal srno, in kako se je ta z begom rešila, ko je zasledovalec po naključju izbežal iz brloga še medveda, poteče čas poročil in pripovedovalcev ter Minca se poslovita tudi od poslušalcev.

Za radijsko šolo nam je to Finžgarjevo mladinsko delo priredila Neža Maurer.

Višja stopnja:

24. decembra ob 14.05

26. decembra ob 8.55

SREČNO NOVO LETO

Ste se že kdaj vprašali, od kdaj si ljudje voščijo za Novo leto, odkod so običaji proslavljanja in pričakovanja Novega leta?

Če hočemo pobrsniti za izvor, potem se moramo vrniti daleč nazaj v zgodovino. Novo leto so namreč praznovali že v davni preteklosti. Ta praznik je najprej pomenil začetek nove pastirske, pozneje pa poljedelske sezone. Bil je povezan z navidezno smrtjo in snom zemlje in z njenim ponovnim prebujenjem in obnavljanjem. Praznovali so ga torej takrat, ko je narava ozelenela in so se pričela dela na polju. Novo leto je v zvezi tudi s češčenjem plodnosti, zato so ga seveda v raznih krajih praznovali ob različnem času. To je bilo pač odvisno od zemljepisne lege dežele in verskih pravil posameznih narodov. Tudi trajali so prazniki različno dolgo.

V Babilonu so na primer praznovali Novo leto 10 dni, od prvega do enajstega marca. Podložniki so bili dolžni žrtvovati glavnemu bogu Marduku prvence svojih čred in obdarovati njegova svetišča. V svečani procesiji, ob spremljavi godev in pevcev je ljudstvo obhodilo ves Babi-

lon. V svečanostih in veselju je slavilo boga Marduka in ga prosilo za bogato letino in plodnost svojih čred.

Stari Egipčani pa so praznovali Novo leto, ko je Nil prestopil bregove in preplaval razpokano zemljo, ki ji je vroče sonce neusmiljeno izpilo življenjske sokove. Brez poplave ne bi bilo žita, kašče bi bile ostale prazne in lakota bi bila zavladala v deželi faraonov. Zato so bile tudi proslave tega resničnega praznika primerno slovesne in razkošne.

Večina narodov je praznovala Novo leto spomladi, ko se je prebudila zemlja in so se pričela poljska dela. Tako tudi Turki, Grki, Perzijci in še in še. Večina, toda ne vsi. Na primer Rimljani! Po datumu nam je starorimsko Novo leto še najbližje. Rimljani so praznovali Novo leto, ko so imeli Saturnalijske. Tedaj so slavili ponovno rojstvo zemlje, prebujenje in zimskega mrtvila in neplodnosti. Svečanosti so se pričele 17. decembra in so trajale 7 dni. Imenovali so jih Saturnalijske, po Saturnu, bogu setve. V starih časih so bile te proslave podobne današnjim pustnim karnevalom. Saturna je ponavadi predstavljali močan mladenič, ki so ga pri svečanostih žrtvovali za namenom, da bi obnovili mladost Saturna in njegovo moč. Pozneje so ljudsko žrtev zamenjali z lutko. Naposled so

Nižja stopnja:

ZVEZDICA ZASPANKA

Drobčno darilo za novoletno jelko naj bo našim zvestim poslušalcem tale prisiščena pravljica Franeta Milčinskega. Čeprav jo mnogi že poznajo, ji bodo gotovo še enkrat z veseljem prisluhnili.

Zvečer se na nebu zvezde zbude. In vsako noč, prej ali slej, privesla mednje bo ter Mesec. Jadra čez nebo in šteje, šteje te milijarde zvezd, da se prepriča — ali je vsaka tamkaj, kamor sodi. Včasih pridrvi čez nebo tudi komet Repatec, kurir in pismo-voja, in prenaša pošto od zvezde do zvezde.

Tudi tistega večera pride Repatec v goste in pove, da je na Zemlji nekaj narobe. Otroci jokajo in ne morejo zaspati; mornarji tavaajo z barko po morju in ne najdejo poti v luko; pesnik sloni ob oknu, misli in razmišlja, a ne najde rime na besedo — lonec. Vsi pa gledajo nekam v nebo.

In zvezde se čudijo, zakaj je na Zemlji tako.

Tedaj pa že privesla prek neba Mesec in šteje zvezde. Ena manjka! Zato je torej na Zemlji narobe! Manjka zvezdica Zaspanka. Spet je zamudila službo. Mesec jo ošteje, ko pride. Za kazen jo pošlje na Zemljo, tam naj ostane vse dotlej, dokler ne bo dokazala, da je dovolj pametna za službo na nebu.

Vse upiranje Zaspanki ne pomaga. Ruto si zaveže, da skrije pod njo svoje zlate lase, Repatec jo vzame štopo-ramo in odnese na Zemljo.

Tu pride zvezdica Zaspanka do velikega mesta. Tu je semenj, na njem pa kup znamenitih komedij. Med drugim ponuja nekdo za dva solda pogled skozi daljnogled na Mesec. Zvezdica Zaspanka nima denarja, zato ponudi komedijantu svoj zlati las za plačilo. To — o zlatih laseh — sliši razbojnik Ceferin, tisti, ki ima kamen namesto srca. Polakomni se Ceferin zlata in premami

Rimljani prilagodili slavljenje Novega leta grškim običajem. Na prvi klic pečetina ob zori novega leta so ljudje odpirali vrata svojih hiš, želeli drug drugemu v Novem letu vse dobro in se pri tem tudi obdarovali. Za razliko od Grkov pa so v starem Rimu na novoletni dan — delali. Verovali so, da jim bo zaradi tega delo v vsem letu prijetnejše. Po Juliju Cezarju so začeli praznovati novo leto 1. januarja! Mesec januar so imenovali pa bogu Janusu. Vedno sumničavi cesar Tiberij, naslednik cisarja Avgusta, pa je ukinil vse stare običaje, ker so se mu zdele proslave Novega leta le izguba časa in potrata. Toda cesar Kaligula je praznovanje novega leta spet uvedel. Pozneje, ko sta začela rimski imperij in njegova moč propadati, so razni cesarji še večkrat prepovedali novoletne svečanosti, drugi so jih spet uvajali. Vzrok za prepoved novoletnih svečanosti je bil v nemirnih obdobjih le strah pred velikimi ljudskimi množicami, ki so se te dni zbirale v Rimu.

Slavljenje Novega leta na dan 1. januarja izvira torej od Rimljanov, saj smo prav od njih prevzeli koledar, kakršnega imamo še danes. Toda dovolj o tem. Več o teh in drugih novoletnih običajih pa bo govora v oddaji, ki jo je pripravil Marjan Marinc.

27. decembra ob 14.05
28. decembra ob 8.55

Zaspanko, da pride v njegovo kolibo. Ko bo zaspala, ji bo ukradel lase.

Toda zvezdici zdaj ni do spanja. Najprej očedi razbojniku dom, potem očedi še njega, le počesati ga ne more, ker nima glavnika. Pozabil je, ko je zbežal z doma. Pisati pa ne more ponj, ker je treba v pismu napisati mami »Ljuba mama«, besedice »ljuba« pa kamen, ki ga nosi v prsih, ne pozna. Pa vzame zvezdica Ceferina za roko in ga uči. In napišeta: »Ljuba.« In ko to napišeta, se oglasi v razbojniku srce in v zahvalo poljubi zvezdico na čelo.

Spet privrši komet Repatec. Zaspanka je zbudila v razbojniku srce, zato sme spet nazaj v nebo. In ko zasveti tam gori, se tudi na Zemlji vse prav uravna.

Nižja stopnja:

3. januarja ob 14.05

4. januarja ob 8.55

SEBIČNI VELIKAN

Za prvi pozdrav v novem letu smo malim šolarjem namenili pravljico, čeprav s tem spreminjamo v začetku sezone objavljeni program. Spet smo izbrali Wilda, to pot njegovega Sebičnega velikana, ker s svojim toplim optimizmom tako dobro sodi v čas, ko si segamo v roke, ko si želimo sonca in sreče. (Dokaj svobodno je tudi Sebičnega velikana priredil za radio Frane Milčinski.)

Otroci iz vse soseske so se hodili igrati na konec mesta v prekrasni vrt, ki se je razprostiral okoli velikanskega gradu. Nikogar ni bilo treba prositi za dovoljenje, zakaj gospodar-velikan je bil že sedmo leto na obisku v daljni deželi pri svojem najljubšem prijatelju Ljudožercu. Tako so se lahko otroci do mile volje veselili in z njimi se je veselilo

drevje in cvetje in vse, kar je bilo živega. Tako je bila na prelepem vrtu ob zapuščenem gradu doma sama sreča.

Tistega dne pa so se nenadoma zaslili težki koraki. Vse na vrtu je utihnilo in rože so sklonile glave. Vrnili se je velikan. Strašno se je razhudil, ko je zagledal otroke, nagnal jih je grobo in potem obzidal vrt z mogočnim zidom, nanj pa še pribil napis: Nezaposlenim vstop pod kaznijo prepovedan! Bil je to zares sebičen velikan.

Odslej so se morali otroci potikati po prašnih cestah, na vrtu pa je bilo tiho in pusto. Prišla je zima in za njo pomlad, a čudno — zacvetela je samo onkraj visokega zidu; na velikanov vrt ni marala priti. Čakali so jo kostanji, čakale so jo rože, a sneg se ni hotel stopiti in krivice ni nehal pihati. Tako je ostalo leto in dan.

Sredi te večne zime je postalo velikanu sčasoma neznansko dolgčas. Niti svojega vrta se ni mogel vese-

liti, saj je ležal kar ven in ven pod debelim snegom, niti obiskal ga ni nihče, ko je bil tako silno sebičen. Ze je pomislil na to, da bi šel spet k prijatelju, tistemu znamenitemu Ljudožercu, a se mu je tudi to uprlo, saj sta si bila v sedmih letih do kraja vse povedala.

Ko je že skoro umiral od dolgega časa, je dal oglaš v časopise: »Iščem družabnika, ki mi bo krajšal čas.« Prva se mu je ponudila za družbo starka Tišina, zanjo Tepček Odmev in nazadnje Lenuh-Dolgčas. Poskusil je z vsakim, sedel na zapeček in jel kramljati. A ker je dobil od Tišine le molk v odgovor, od drugega samo odmev svojih lastnih besed, od tretjega pa zgolj zehanje, je vse po vrsti spodil.

Spet je ostal sam, ko pa si ni mogel več nikakor pomagati, je prav iz srca zajokal za pomladjo. In ko je velikan zajokal, mu je na oknu zapel ptiček. Planil je k oknu in videl, da je vrt poln otrok. Skozi visoki zid so si bili skopali luknjo,

zlezli na vrt in splezali na drevesa. In na mah je izginil sneg z vrta, trava je ozelenela, rože so vzkile in drevje se je odelo s cvetjem. Velikanu se je do kraja otajalo srce. In ko je gledal vso to lepoto in otroško srečo, je v zadnjem kotu vrta zagledal drevo, ki je kar še stalo pokrito s snegom. Stopil je dol, da bi od bližje pogledal, zakaj je tako.

Otroci so se prestrašeni razbežali, ko so zagledali velikana. In ko so zbežali otroci, je na vrtu spet zavlada zima. Čutil se je velikan, pa je vendarle stopil do drevesa na koncu vrta. Tu je videl, kako skuša majcen otroček splezati na drevo, a ne more. Sam je zdaj dvignil otroka s svojimi lopatastimi rokami in ga posadil visoko v vrh. Drevo je v hipu zacvetelo, otrok pa je v zahvalo poljubil velikana na čelo. Tedaj so se vrnili še vsi drugi in spet prinesli s seboj pomlad, velikan pa je z veliko vejo podrl zid in se poslej ves srečen igral z otroki na najlepšem vrtu sveta.

so ostale pri nas, in ogledajo si polha, ki je zaspal kar na podstrehi lo-garjeve koče.

Na poti domov se srečajo še z marsikaterim gozdnim prebivalcem, ki ga je pot zvabila iz skrivališča v mrzel zimski dan. Med temi je tudi podlasica, ki je zamenjala svoj temni poletni kožušček z belim zimskim. Stric Miha jim seveda razloži, kako in zakaj menjajo živali dlako na zimo. Ob srečanju z veverico odkrijejo mladi stezosledci tudi njen stan. Tokrat tudi ugotove, kdo je ogledal smrekove vršičke, ki leže raztreseni po snegu pod smreko. Storila je to pač veverica.

Pogovor se seveda razpreda še okoli te in one živali. Več o tem pa v sami oddaji!

Srednja stopnja:

14. januarja ob 8.55

15. januarja ob 14.05

OTROCI USTVARJAJO GLASBO

Kot dragocen pripomoček v rokah sodobnega glasbenega vzgojitelja se je v zadnjih desetih letih po številnih deželah sveta uveljavil Orffov instrumentarij, ki ga poznamo tudi pri nas. Uporaba teh instrumentov v glasbeni vzgoji prispeva k bolj živemu in neposrednemu stiku otrok do glasbe, omogoča nenavadno pestre in zanimive oblike ritmičnih in melodičnih vaj, pomeni pa tudi močno vzpodbudo otrokovi ustvarjalnosti na glasbenem področju.

Naša oddaja bo skušala prikazati nekaj oblik takega ustvarjalnega dela od mikavnih primerov, zgolj z ritmičnimi instrumenti, do obdelave živahne otroške pesmi.

Višja stopnja:

14. januarja ob 14.05

16. januarja ob 8.55

IZ KRVI RDEČE

V oddaji, ki smo ji dali simboličen naslov Iz krvi rdeče, se bomo spomnili nekaterih slovenskih pisateljev, ki so svoje prepričanje in zvestobo domovini potrdili v letih slovenske narodne preizkušnje s smrtjo, bodisi kot partizani bodisi kot talci ali žrtve v okupatorjevih taboriščih.

Omenili bomo le nekatere, ker je čas trideset minut za vseh dvaindvajset padlih, samo iz vrst slovenskih književnikov, prekratek in kaj več od golega naštevanja ne bi bilo mogoče povedati o posameznih avtorjih.

Zato smo se odločili za izbor, in sicer nekaterih literarno pomembnejših in hkrati zgodovinsko bolj dokumentarnih tekstov, hkrati pa izločili enega, morda najlepšega partizanskega padlega pesnika — Kajuha, ker smo njemu in njegovemu delu že posvetili posebno oddajo. Tako smo vključili v oddajo naslednje avtorje: Toneta Siferja, Ivana Campo, Toneta Čufarja, Mirana Jarca, Ivana Roba, Iva Brnčiča, Stanka Vuka, Boga Flandra, Ivana Korošca in Nacija Kranjca.

Oddajo je pripravil Tone Pavček.

Srednja stopnja:

Z vlakom bi trajalo nekaj več časa, zato si sposodimo avtomobil in brž na pot! Naš cilj: Ribnica, So-dražica in drugi kraji v ribniški dolini. Mimo nas je starodavni Turjak — spomnite se Turjaške Rozamunde pa v nedavni preteklosti velike zmage partizanov nad belogardisti, Rašica — rojstni kraj Primoža Trubarja, Velike Lašče — tu v bližini sta se rodila Fran Levstik, oče» Martina Krpana, in pesnik Josip Stritar — pa smo v Ribnici. Nova cesta, to je pa zares pridobitev! Prej ste se po nekdanji stari cesti cijazili in cijazili, pa kar skoraj ni hotelo biti konca, zdaj — zdaj pa: ena, dva, tri in že smo v starodavni Ribnici.

Ribniška dolina je znana daleč naokrog. Gotovo ste tudi vi slišali zanjo, mogoče v zvezi s tem: Ribničani na primer pravijo, da je njihov rojak velik glasbenik svetovnega slovesa Jakob Gallus-Petelin, tu je obiskoval šolo naš največji pesnik France Prešeren in bil kot najboljši učenec vpisan tudi v »zlato« knjižico, v Ribnici je nekaj časa služboval slovenski pesnik Valentin Vodnik in tako naprej.

Mogoče pa vam je ta košček naše domovine znan tudi po svetovno znani ribniški »sühi robi«? Sita, rešeta, lesene žlice, škafi — vse to so nekdanj prodajali Ribničanje daleč naokrog po svetu, tam v Avstriji, Nemčiji, na Madžarskem, na Češkem, v Italiji in drugod. Saj še pesem pravi: »Sm Ribničan Urban, po cajlm svait' sem znan!« Ti bistri, veseli in šegavi ljudje so znali prodajati! Nič zato, če so se iz njih ponorčevali, celo sami so to delali, samo da je šla »roba« v denar! Izdelovanje suhe robe je bila sploh glavna pridobitna dejavnost vse ribniške doline. Segaj pa ta dejavnost daleč nazaj. V prvi polovici 15. stoletja, ko so začeli Turki vpadati v našo deželo, je ribniška dolina hudo trpela. Poljski pridelki so bili zaradi napadov turških tolpa skoraj vsako leto uničeni, dolina pa je bila gosto naseljena. Zato so se še bolj oprijeli domače obrti — suhe robe in lončarstva. Lesa je bilo več kot dovolj in tako menda ni bilo hiše, kjer ne bi — posebno pozimi — izdelovali suhe robe, spomladi pa odhajali z izdelki na dolgo pot. Polne vozove so peljali s seboj, prodajali novo in popravljali staro. Še naš stari zgodovinar Valvazor piše o vrsti vasi, v katerih so se ukvarjali s tem delom.

MI SMO RIBNIČANJE

Vendar — vse to sodi v preteklost. Novi čas je tudi ribniški dolini prinesel novo življenje. Suha roba je še doma v ribniških vaseh, po svetu pa Ribničanje z njo ne hodijo več. Le po Sloveniji se še kdaj pa kdaj pojavi kak »zdumar«, kot so rekli potujočim Ribničanom, po sve-

Višja stopnja:

CARTER IN LORD CARNARVON ODKRIJETA TUTANKAMONOV GROB

Kdor potuje ob Nilu navzgor, po približno 700 km doseže razvaline Teb. Dolga leta je bila to presijajna prestolnica egiptovske države in še danes ostanki mogočnega svetišča pričajo o moči faraonov in o češčenju božanstev. Ne daleč za vrati in stebriščini dvoranami starih Teb se iz nilske ravni dvigajo razpokane, gole in samotne gore, med katerimi leži Dolina kraljev. Prav tu so si v tistih časih dali faraoni zgraditi svoje grobnice. Bile so na skritih mestih, vrezane globoko v skalo. Vanje so jih v krasnih krstah in bogato obložene z dragocenimi žrtvenimi darovi pokopavali po smrti. Toda ti zakladi grobnic so postali stalna skušnjava za tatove, zato so ti skoraj vsa grobišča polagoma izropali, kljub temu da so jih varovali svečeniki tega mesta mrtvih.

Proti koncu preteklega stoletja so začeli arheologi v Dolini kraljev brskati za nepoznanimi faraonskimi grobovi. Izkopavanja so bila tako uspešna, da je okoli leta 1921 velika večina raziskovalcev starega veka menila, da so odkrili že vse grobove. Dva angleška učenjaka, Howard Carter in lord Carnarvon, sta bila drugačnega mnenja.

Ta dva sta natančno preiskala zemljišče in sta bila trdno prepričana, da so pod grobljo poprejšnjih izkopavanj mesta, do katerih ni še nikoli nihče prodrli. Bilo jima je jasno, da bosta morala odstraniti mnoge tone melišča, preden bosta mogla upati, da odkrijeta, kar sta iskala: grob nekega slovitega kralja. Ta kralj je bil Tutankamon.

Bilo je le malo znamenj, ki bi pričala o takem grobu. Vrč, nekaj zlatih ploščic s Tutankamonovim

7. januarja ob 8.55
8. januarja ob 14.05

tu pa trgujejo zdaj prek svoje zadruge, ki si vse bolj in bolj utrjuje svoj sloves.

O tej dolini med Veliko in Malo goro, od Jaseneh do Slemen, o njenih bistrinih in veselih ljudeh pa seveda o njihovem mlademu rodu bo beseda v radijski šoli za srednjo stopnjo.

7. januarja ob 14.05
9. januarja ob 8.55

imenom, nekoliko glinastih posod, s pečatniki mladega vladarja v njih, z rutami in cvetličnimi ovratnicami ter odtisi grba nekdanjega mesta — zgolj stvari, ki so jih za Tutankamona uporabljali pri pogrebnih slovesnostih. Te stvari, ki so se bile pri poprejšnjih izkopavanjih porazgubile, so zdaj spet našli, Carter in lord Carnarvon pa sta na njih stvarila svoje upe.

In nekega dne so se jima upi izpolnili — toda šele leta 1922, po dolgem, mučnem iskanju. Res sta odkrila iskano grobnico. Pravzaprav, odkril jo je Howard Carter sam, ker je medtem lord Carnarvon že obupal. Toda odprla sta jo skupaj, kajti Carter ni hotel svojega prijatelja prikrajšati za ta izreden, tako dolgo pričakovani užitek.

O tem nujnem raziskovanju in o čudovitosti grobnice same vam bo pripovedovala naša oddaja.

Nižja stopnja:

10. januarja ob 14.05

11. januarja ob 8.55

PO BELIH SLEDEH

Tale oddaja bo sprehod v zimsko naravo. Stric Miha — dober poznavalec živali — popelje s seboj prek poljane in gozda skupinico otrok ter jim v razgovoru odkriva skrivnosti zimskega življenja.

Skupaj razbirajo drobne sledi mišk, sledi licice in srne. Preženejo zajca, ki je pravkar ogledaval lubje na mlademu drevescu. Spoznavajo trdo življenje tistih gozdnih ptic, ki

Ivan Grobelnik: Zgodovina za 7. razred

Državna založba Slovenije, 1963

Zadnji čas so dobili učenci sedmega razreda naših osnovnih šol zanimiv učbenik zgodovine, o katerem velja spregovoriti nekaj več. Gre za Ivana Grobelnika *Zgodovino za sedmi razred osnovnih šol*, ki pomeni v določenem smislu posebnost v seriji naših povojnih zgodovinskih učbenikov.

Po vojni, predvsem v zadnjem času, so pisatelji šolskih učbenikov to vrsto naše šolske literature dokaj obogatili. Zal kritično doslej še nihče ni prav premočnil ali strokovno pedagoško obdelal teh najrazličnejših knjig; prav tako tudi malo vemo,

ki mu je v prvi vrsti namenjena, s svojo vsebino naravnost priteguje, da moremo pričakovati ob njeni smotrni uporabi tudi solidno znanje predpisane zgodovinske učne snovi.

Navadno poudarjamo pri učbenikih didaktični, higienski in estetski vidik. Kar zadeva prvega, moramo pohvalno poudariti polno upoštevanje vseh tistih didaktičnih momentov, ki prispevajo k dobremu dojemanju in tudi možnostim ponavljanja. Vsako, zase zaključeno poglavje navaja učenca s povzetkom, ob razložitvi novih pojmov ter vprašanji k intenzivnejšemu razmišljanju; ob teh zahtevah učence nujno aktivno sodeluje pri usvajanju zgodovinske učne snovi, ki ji lahko priznamo lastnosti težavnosti. S francosko revolucijo se pričnemo za evropske in izvenevropske narode nova stran zgodovine in cela vrsta dogajanj, revolucij in vojn ter novih situacij v političnem, gospodarskem, socialnem in kulturno-prosvetnem življenju ljudstev, povzročajo tudi vrsto novih in novih pojmov, ki zahtevajo posebno od mladega človeka, ko obiskuje zadnje razrede osnovne šole, posebne zavzetosti in aktivnosti. Tekst je prepleten s vrsto ilustracij, zemljevidov, skic, tabel itd., ki sta jih izdelala Aci Arzenšek in Bibijana Grobelnik, ob teh ilustracijah, zemljevidih itd. pa vidimo jedrnat pojasnila ali opise, ki učenca še posebej opo-

zarjajo na bistvene momente zgodovinskega teksta. Tako lahko vodi učenca pri pouku zgodovine dobra učiteljeva beseda, lahko pa tudi grafični material, ki je ob tekstu oziroma ob posameznih poglavjih skrbno, smiselno in učinkovito nanizano kot dopolnilo.

Kar pa človeka ob tej knjigi še posebno razveseli, je poudarek estetskega momenta. Ne samo kvaliteta najboljšega papirja, ki odlikuje knjigo, marveč vrsta umetniških prilog znamenitih slikarjev, ki so umetniško oblikovali nekatera velika dogajanja v dobi ob francoske revolucije do zaključka prve svetovne vojne, priča, da bo učenec ob tej knjigi spoznaval tudi estetske vrednote umetniških ustvarjalcev in s tem oblikoval svojo osebnost.

Vsebinsko knjigo so pregledali naši priznani strokovnjaki, vse skozi pa tekst tudi jezikovno ustreza. Knjiga pa je tudi zgleden primer za morebitne tekste za druge učne predmete, zaradi česar se mi je zdelo potrebno o tem učbeniku spregovoriti. Avtorju, njegovima sodelavcema in ne nazadnje v dokajšnji meri tudi založbi moramo le čestitati k lepi izdaji, učno-vzgojno prakso pa bo treba zainteresirati k pravilni rabi učbenika in po določenem terminu tudi k objavi izkušnji, kako se je pri pridobivanju zgodovinskega znanja obnesla.

Albin Podjavoršek

ZA USPEŠNEJŠI POUK slovenskega slovstva

Ob ponatisu kratkega slovstvenega pregleda iz Pionirja 1960-61

Vsi, ki poučujemo slovenščino v višjih razredih osnovne šole, vemo, kako zelo pogrešamo pri svojem delu učbenike za slovnico in slovstvo. O tem problemu smo slavisti tudi razpravljali na zadnjem običnem zboru slavističnega društva Slovenije v Mariboru. Vsa leta, odkar smo prešli k reformirani osnovni šoli, pa tudi še prej, na stopnji nižjih gimnazijskih razredov, skušamo vsak na svoj način doseči čim boljši učni uspeh tudi brez učbenikov.

Nekateri učitelji so se zatekli k predvojnemu izdajam čitank za srednje šole in skušajo na osnovi korigiranih slovstvenih podatkov v teh čitankah podati učencem kratke zapise o pesnikih in pisateljih, ki jih novi učni načrt določa v posameznih razredih. Drugi se zopet zatekajo k raznim skriptam, ki jih največkrat izdajajo na raznih strokovnih šolah in zato gotovo niso najprimernejša za pouk literarne zgodovine v osnovni šoli, saj so preobširna, pa tudi predraga za žep osnovnošolskih šolarjev oziroma njihovih staršev. Nekateri učitelji slovenskega jezika pa se, največkrat so to oni, ki so prišli naravnost z učiteljskega, v pomanjkanju razgledanosti po našem literarnem svetu, še večkrat pa v pomanjkanju časa, saj morajo mnogi učiti kar po več predmetov skupaj, poslušajo kar svojih srednješolskih zapiskov. Tako zasledi-

mo v zvezkih naših učencev ali samo suhoparne podatke o določenih pisateljih, ali pa obširne življenjepisne s širokim orisom tedanjega kulturnega in političnega življenja.

Nujno bi potrebovali primeren kratek pregled slovenske slovstvene in kulturne zgodovine za višje razrede osnovne šole. Pogrešamo ga zlasti v zaključnem osmem razredu, ko, kakor zahteva novi učni načrt, v prejšnjih razredih predelano snov smiselno povežemo, ponovimo in razširimo. Dasi so nekateri pedagogi proti preveč sistematičnemu pregledu slovstva v osmem razredu, ne smemo pozabiti, da je to zaključni razred, ki naj da osnovo onim, ki odhajajo v uk, in je to za večino zadnja prilika, da spoznajo, kako se je razvijalo in raslo naše slovstvo.

V šolskem letu 1960/61 nam je uredništvo Pionirja poskusilo pomagati s kratkim pregledom naše slovstvene zgodovine izpod peresa prof. dr. Mirka Rupla, prof. Alfonza Gspana, prof. dr. Antona Slodnjaka in drugih naših vidnih literarnih zgodovinarjev.

Nekateri izmed predavateljev, ki smo preizkušali nove učne načrte za slovenščino pod vodstvom zavoda za napredek šolstva, smo s pridom uporabljali te nove pomožne učne zapise na ta način, da smo po branju posameznih del določenih literarnih delavcev iz

naših čitank in po razgovoru o življenju in dobi prebrali še ustrezen zapis v Pionirju. Seveda je bilo potrebnih veliko pojasnil, kajti edini očitek tem zapisom je, da so večširi nekateri vendarle nekoliko »preučeni« za osnovnošolsko mladino. Če pa pomislimo na to, da mnogokrat popestrimo naše učne metode s tem, da naročimo učencem izpisati nekaj o obravnavanem pesniku ali pisatelju iz raznih priročnikov literarne zgodovine, ki so gotovo še mnogo manj primerni učencu na tej stopnji, tudi ta pomislek izgublja svojo, sicer upravičeno veljavo. Poleg tega pa mnogi učenci nimajo doma na razpolago lastnih knjig o literarni zgodovini in so navezani le na iskanje in izposojanje, mnogokrat pa se zatečejo le k opravičilu, da knjige niso mogli dobiti. Ne bi pa hotela s to pripombo zametovati te sicer dobre metode, ki navaja učence od časa do časa k samostojnemu iskanju virov in pripomočkov za pouk literarne zgodovine. Hotela bi le povedati, da bo marsikak šolar, pri katerem doma nimajo sredstev ali pa tudi razumevanja za nakup dražje literarne zgodovine, dobil s Pionirjem literarnim koledarčkom potreben pregled naših literarnih stvaritev, ki ga bo, če bo prenehal s šolanjem, spremljal še v poznejšo dobo in morda bo kdaj tudi še po končanem šolanju čutil potrebo, pa tudi našel čas, da polista po straneh Literarnega koledarčka in si osveži spomin iz šolskih let. Z vsem tem pa seveda nikakor nečem reči, da bo ta knjižica popolnoma zamašila vrzel v vrsti naših šolskih učbenikov. Nikakor ne. Nujno je, da kmalu dobimo res dobro, na praktičnih izkušnjah napisano literarno zgodovino za rabo v osnovnih šolah. Do tedaj pa nam bo uspešno služila Pionirjeva publikacija, kajti dasi so si po nekaterih šolah naročili po več izvodov Pionirja letnika 60/61, pa tudi 61/62 — v katerem je na podoben način podana srbska in hrvaška literarna zgodovina, je pač težko od učencev zahtevati, da popolnoma obvarujejo pred poskodbami izposojene številke Pionirja, da bi lahko dobro ohranjene služile učencem iz leta v leto. Ponekod so si pomagali z zamudnim pretipkavanjem in razmnoževanjem, sedaj pa je ta težava odpravljena, saj si bo vsak učenec lahko kupil ta pripomoček za ceno 100 din. Nabavijo si ga naj tudi že učenci petega razreda, spremljal pa jih bo do osmega razreda, to je do zaključka osnovnošolskega šolanja.

Dobre učne uspehe je pokazala uvedba literarnih map tudi že v petem razredu osnovne šole. V mape učenci vlagajo posamezne pole papirja z zapisi: doba prvih zapiskov, protestantizem, romantika in tako dalje. Na liste, ki jih učenci vlagajo med te pole, učenci v teku štirih let izpisujejo vse, kar slišijo v šoli pri slovenščini in zgodovini o posameznih zgodovinskih obdobjih, ki so v zvezi z našim literarnim ustvarjanjem, obnove in različne šolskih beril, zapise ustreznega domačega čtiva, vlagajo izrezke iz revij in časopisov, zdaj pa se na koncu mape pridružuje še Literarni koledarček. Ob takem delovnem načrtu učitelju slovenščine v osmem razredu ne bo več primanjlovalo časa za dopolnilo in povežavo vse snovi, predelane v nižjih razredih, naslanjajoč se pri tem na Pionirjevo knjižico, pozneje pa na težko pričakovano ustrežnejšo literarno zgodovino.

Uredništvo Pionirja se je tudi prizadevalo, da bi knjižico opretilo s primernimi slikovnimi izrezankami, s katerimi bi mogli učenci opremljati svoje zapise v literarnih mapah ali zvezkih. Ker pa to iz tehničnih razlogov ni bilo mogoče, nam to objavlja za prihodnji letnik Pionirja, kar bo gotovo to mladinsko revijo z novo reformirano vsebino še bolj razširilo med osnovnošolsko mladino. Do tedaj pa bodo dobrodošli že same fotografije posameznih literarnih delavcev, ponatisnjene iz prve objave.

Na šole je uredništvo Pionirja poslalo naročilnice in anketo, kako s poznejšimi ponatisi snovi iz naše literarne zgodovine. Morda ne bi bilo odveč še in še razmišljati, kako uporabljati take pomožne učne pripomočke pri sodobnem šolskem pouku čim bolj koristno in izčrpno, dokler ne dobimo primernih predpisanih učnih knjig. Tudi sama revija Pionirja z novo vsebinsko ureditvijo nudi marsikaj, kar bi se moglo s pridom uporabiti pri pouku slovenščine, tudi slovstva, za katero nam tako zelo primanjkuje primernih tekstov. Pa o teh posebnih problemih kdaj pozneje.

Prof. Miljeva Tome

ZNANSTVENA FANTASTIKA SI PRIDOBIVA LJUBITELJE

Prijetno sem bil presenečen ob ugotovitvi, da slednjič tudi pri nas postali pozorni na znanstveno fantastiko. Prijetno presenečenje zato, ker se nam bralci, kakor je videti, nazadnje vendarle obeta kvalitetnejša izbira v tej zvrsti literature. Tako vsaj sklepam po člankih, ki so v preteklih tednih načeli to vprašanje v »Prosvetnem delavcu« in »Delu«. Zdi se mi, da je bilo vsekakor potrebno malce glasnejše spregovoriti o literarni zvrsti, ki ji pri nas po krivici morda še ne priznavamo pravega mesta. Res se naši ljudje doslej še niso mogli temeljito seznaniti z njo, saj so jo spoznavali večinoma samo iz slabih stripov in iz včasih nesmotno izbranih krajših zgodb, objavljenih v naših tednikih. Sele v zadnjih treh letih so nekatere naše založbe pričele izdajati tudi daljše, dobro izbrane zgodbe vodilnih sovjetskih poljskih in ameriških avtorjev (Stanislav LEM: Magellanov oblak, Robert A. HEINLEIN: Gospodarji luk, Isaac ASIMOV: Kamen na nebu itd.).

Poznam prosvetne delavce, ki z znanstveno fantastiko še niso seznanjeni, ali vsaj ne dovolj dobro, kar pa nikakor ni čudno, saj morajo prav prosvetni delavci izredno mnogo svojega prostega časa posvetiti važnejšim opravkom, ki jih od njih terja današnji nagli družbeni razvoj. Vendar pa ne bi bilo prav, da bi jo zato že kar načelno odklanjali in jo odsvetovali dijakom, saj je znanstvena fantastika po mojem mnenju najboljša nadomestilo mlademu človeku za razne kriminalke in podobno literaturo, ki zaradi komercialnih

interesov založb grozijo preplaviti kioske, kot se to dogaja v večji ali manjši meri po drugih naših republikah.

Negativnih plati, kot menijo nekateri, v zgodbah znanstvene fantastike sploh ne vidim. V takih namreč, kot sem jih na primer navedel zgoraj, ne v stripih! Dandanes bi bili prav gotovo prikrajšani za številne izume, če jim ne bi bila v primernih trenutkih botrovala domišljija. Če lahko torej s takimi zgodbami spodbujamo domišljijo mladega človeka, bi morali to možnost izkoristiti v polni meri. Večina »science fiction« zgodb temelji zmeraj na kakšni znanstveni zamisli, ki je bodisi že uresničena, ali pa bo morda uresničena že v bližnji prihodnosti, kar lahko izredno pritegne vsakogar, ki tudi le bežno zasleduje razvoj današnje znanosti in tehnike, ali pa nam opisuje domnevno življenje na tujih planetih in tako torej obravnava vprašanje, s katerim se resno ukvarjajo številni znanstveniki vsaj od časov Schiaparellijevega odkritja Marsovih »kanalov«. Sicer pa so možnosti tematske izbire v znanstveni fantastiki neizčrpne. Razumeti pa moramo, da ni lahko pisati zgodb, zato najdemo med tujimi (in redkimi domačimi) pisci znana imena profesorjev in znanstvenikov — naj omenim znanca Isaca Asimova, Arturja C. Clarka, Freda Hoylea — ali imena ljudi, ki so široko razgledani v svetu moderne tehnike, astronomije in drugih vej znanosti. Tak pisec je kajpak sposoben napisati zgodbico, ki se lahko včasih približa obliki poljudno-znanstvene razprave in se človek šele pri

kraju zave, da je bral pravzaprav fantazijo.

Povsod v svetu ustanavljajo ljubiteljske znanstvene fantastike svoje klube, kar je dokaz, da je v teh zgodbah določen mik, ki pritegne bralca. Zakaj bi se torej branili sprejeti nekaj, kar bi utegnilo v veliki meri izpodrinuti škodljive kriminalke ali osladne ljubezenske romane, ki so pogosto vzrok za naraščanje števila mladoletnih prestopnikov. Če se bodo naše založbe potrudile, da bodo ohranile pri izdajanju znanstvene fantastike vsaj letošnjo raven, bomo imeli prav gotovo tudi pri nas kmalu širok krog bralcev-ljubiteljev tovrstne literature. Zato pa je kajpak potrebno, da pomagamo založbam pri njihovem prizadevanju. V veliki meri pa lahko k temu prispevajo prav prosvetni delavci, saj so v najbližjem stiku z mladino, ki so ji te knjige predvsem namenjene.

Sicer pa sem prepričan, da se bo krog bralcev prej ali slej razširil tudi na starejše ljudi, skratka na vse tiste, ki jim je pri srcu razvoj znanosti, in na tiste, ki so spoznali, da se človekova pot ne končuje na ameriških obalah Pacifika, do katerih je prodrl

iz svoje zibelke Azije preko Evrope in Atlantika ter ameriškega kontinenta, (dr. Milan Vidmar: Med Evropo in Ameriko), in kjer se je ustavil samo začasno. Prav sedaj se mu odpirajo nove poti in te poti vodijo v vesolje.

Viljem Rotner, Maribor

France Mihelič, Vlasta, septa 1937, Ptuj, iz knjige Risbe, MK 1963.

Z »NADZVOČNO« HITROSTJO SKOZI MUZEJSKE ZBIRKE

Šolski obiski predstavljajo (po statističnih podatkih) 80 odstotkov vseh ogledov narodnega, prirodoslovnega in etnografskega muzeja v Ljubljani, ki so pod isto streho.

Ze površna analiza kaže, da šole zelo skromno izkoriščajo muzeje. Njihovi obiski so površni, saj so v večini primerov brez predpriprave. Dejstvo je tudi, da učitelji in profesorji vse premalo vedo, kakšne so možnosti muzejskih zbirk in posameznih razstav za popestritev pouka.

Letos je le pet šol vnaprej prijavilo ogled muzeja in zaprosilo za strokovno vodstvo. Po analizi, ki so jih izdelali v omenjenih treh muzejih, odpade (v povprečju) na sto razredov le en razred, ki zahteva vodstvo po zbirkah — čeprav je ob vstopu v muzejske prostore tabla, ki opozarja, da lahko dobí vsakdo vodstvo po razstavi, če to sprorочи učavju.

V muzejih pravijo, da je bilo precej primerov, ko se je kustos sam ponudil za vodstvo, pa ga je šola odbila — češ, da nima časa. Zal so redke šole, ki obiščejo ob ogledu muzejev le eno razstavo ali del zbirke. V muzejih ugotavljajo, da je skoraj polovica obiskovalcev pasivnih.

Pred nedavnim je obiskalo Ljubljano neko učiteljske. Profesor je pripeljal dijake tudi v slovenski Etnografski muzej. Po telefonu je najavil obisk in prošil za vodstvo — toda v muzej so prišli s polurno zamudo. Pred

tem so si v dveh urah ogledali Muzej NOB ter Narodno in Moderno galerijo. Za razstavo v etnografskem muzeju so imeli deset minut časa, v naslednjih desetih minutah pa so si namerali ogledati še narodni in prirodoslovni muzej. To je sicer drastičen primer — pravijo v muzeju — in pristavljajo, da je bilo takih še nekaj.

Posamezni razredi ljubljanskih šol dostikrat izrabijo redno šolsko uro za ogled muzeja in si v enih ali dveh urah ogledajo vse tri muzeje.

To je prava tekma otrok z razstavo na razstavo, iz muzeja v muzej, pri tem pa je seveda jasno, da je takšna »nadzvočna hitrost« učencem bolj v škodo kot v korist.

Solske ekskurzije so poglavje zase. Od 25 šolskih skupin (iz Slovenije in iz ostalih republik), ki so si v letošnjem juniju ogledale Slovenski etnografski muzej v Ljubljani, jih je bilo deset brez vodij. Učitelj je preprosto zaposlil otroke v Ljubljani tako, da jih je poslal v muzej, pred poslopjem pa so ga morali počakati...

V muzejih se zavedajo, da so deloma krivi tudi sami, ker verjetno niso znali poiskati pravega stika s šolami. Zdi se, da jih niso dovolj skrbno seznanili, kaj vse jim lahko nudijo. Prav zato so pred kratkim izdelali program predavanj in dela v krožkih, ki naj bi odpravil takšne razmere.

M. K.

VEDNO IN POVSD

zdravi zobje
sveža usta
veder nasmeh

ŠOLSKA TELEVIZIJA

Doslej smo vam posredovali 7 STV oddaj:

7. X. 63 Šolska televizija se vam predstavi.
14. X. Obisk v kipiari delavnic.
21. X. Pakov album.
28. X. Ljubljanski barje.
4. XI. Kako je nastala knjiga?
11. XI. Izlet v ledeno dobo.
18. XI. Ljubljanski barje.

Od teh sedmih oddaj smo ponovili tri, ki smo jih predvajali že pred dvema letoma. Razlog: a) Sestavljali smo nov redni program. b) Takrat je bilo število televizijskih gledalcev v naših šolah še tako majhno, da so za večino učencev te oddaje nove. Takrat smo imeli poizkusni program.

Letos sta nam Svet za šolstvo SR Slovenije in RTV Ljubljana omogočila redne oddaje vsak teden enkrat in to v ponedeljek popoldne ob 10.40 in popoldne ob 13.20.

Čas sprejema smo poizkušali prilagoditi vašemu urniku, vendar nam to za vsako posamezno šolo ni uspelo in nam tudi v bodoče ne bo. Prosim, da to upoštevate.

Vse učitelje in učence pa prosimo, da nam poročajo svoje vtise o oddajah. Brez tega sodelovanja tudi mi ne bomo mogli ustreči vsem željam in potrebam. Kar si od vseh želite, boste zvedeli ob vsakokratnih objavah v Prosvetnem delavcu, obveščali pa bomo tudi v mladinskem tisku.

Da bi se laže orientirali, kaj želimo, predlagamo naslednje:

Učenci, ki so gledali naše oddaje, naj napišejo nekaj svojih misli o dveh oddajah:

- Izlet v ledeno dobo.
- Ljubljanski barje.

Obe temi sta izbirni in naj se učenci sami odločijo, o kateri bodo pisali. Njihove misli so za nas pomembne, če so isti učenci gledali obe oddaji.

Navedite samo spremne podatke:

- pisalo je.....učencev, (deklke, dečki)
- za prvo oddajo se je odločilo.....(deklke, dečki)
- za drugo oddajo se je odločilo.....(deklke, dečki).

Naši redakciji pošljite po en najboljši, povprečni in najslabši spis od obeh oddaj brez imena učencev.

Orientacija učencev bo za nas najboljši kompas pri izbiranju televizijskih tem in za televizijsko realizacijo.

Primeri sledijo:

IZLET V LEDENO DOBO.

(11. nov. popoldne ob 10.40 - popoldne ob 13.20)

I. Snovne pripombe: »Izlet v ledeno dobo« ni izlet na Triglav - v višino, ampak izlet v preteklost. Tega pa najteže dojemamo. Ne zaostajajte nam čas, ki sta ga preživela milijon let nazaj, treba se je zamisliti milijon let nazaj. Stevilo 3333 rodov nam pri tem samo nekoliko pomaga.

Kljub mrazu in snegu zemlja tedaj ni bila brez življenja. Za naše

kraje je najpomembnejši trobar mamut, ki se je rad zadrževal ob rekah Save, Drave in Donave. Najznamenitejši najdišče njegovih ostankov je v Neviljah pri Kamniku. Skelet je v Naravoslovnem muzeju v Ljubljani.

Da je pri nas živel tudi medved brlogar, nam priča najdišče v Krizni jami pri Ložu in pa ostanki 1500 jamskih medvedov na Olševci v Logarski dolini. Los je živel na stoji danesnjega Ljubljanskega barja, ostanke nosorogov pa so našli v najdiščih Logatca in Kamnika. V ledeni dobi je živelo v naših krajih tudi muskatno govedo, ki ga danes najdemo le še na visokem severu Severne Amerike.

TV oddaja pa nas ni seznanila samo z življenjem živali. Osrednje mesto v njej zavzema pralovec s svojim načinom življenja v težkem boju za obstanek.

II. Didaktične pripombe:

1. Oddaja je primerna za učence srednje in višje stopnje.
2. Za snovno pripravo učencev so potrebni zemljevid Slovenije ali potrebni zemljevidi Evrope, Amerike in Slovenije (Nevilja pri Kamniku, Postojnska jama, Barje pod Krnikom, Potočka zijalka, Krizna jama pri Ložu, Zijalka pri Mokrici).
3. Podrobnejše podatke o izumirlih živalih najdemo v knjigi: I. Krečič: Živali, ki so izumrle (Kmečka knjiga - Ljubljana 1955).
4. Zgradba TV uče ure:

a) Priprava učencev na oddajo.

b) TV oddaja.

c) Analiza (razgovor o oddaji).

LJUBLJANSKO BARJE

(18. nov. popoldne ob 10.40 - popoldne ob 13.20)

TV oddaja ima tri sestavine: a) na Ljubljanskem barju nekoč, b) na Ljubljanskem barju danes in c) Barje v prihodnosti.

TV šolska oddaja nas uvodoma vodi na Ljubljanski grad, s katerega je lep razgled na Ljubljansko kotlino in pa na Ljubljansko barje.

Hitro pa se nato preselimo v čas pred 3000-4000 let nazaj, ko je bilo na tem mestu jezero, na katerem so živeli mostiščarji. Seznanimo se z deblaki, s katerimi so se vozili po jezeru, z mostišči, ki so jih gradili in z načinom njihovega življenja. Ker (ri) niso mogli dati vsega, kar so potrebovali, so lovili še druge živali: jelene, losce, turke, risse in medvede. Tako so si pripravljali hrano, obleko in orodje. Orodja pa so si naredili iz kamna, kasneje iz bakra in iz bronca.

S čim vse pa so si pri tem pomagali, nam bo pokazala TV oddaja. V njej žive tudi mostiščarke, ki so se že tedaj lepotečili z ogrlicami, zapetnicami in glavnici - kakor danesne žene.

Nas vse pa seveda zanima, odkod nam ti podatki. Ljudje so vse to odkrili slučajno, ko so na Barju kopali šoto. Naši arheologi danes to delajo načrtno. Kdo ve, kaj nam bodo o Barju še odkrili.

Pred kakimi tri tisoč leti je postalo jezero tako plitvo, da so se mostiščarji odselili.

Minevala so tisočletja in stoletja. Reke so nanale pesek, nastajala so močvirja, iz močvirskih trave in mahov je nastajala šota.

Rimljani so že pričeli spreminjati podoba Barja. Ljubljanci so spreminili strugo in zgradili cesto, po kateri so prevažali kamene, ki so ga lomili v Podpeč in z njim gradili Emonno in Vrhniko.

Kasneje je Ljubljanci in življenju na njej pisal Valvazor v »Slavi Vojvodine Kranjske«. Tako smo zvedeli tudi o povodnem možu in Urški, o katerem je pozneje zapel tudi pesnik Prešeren. Te in še druge zgodbe nam povedo, da so se ljudje Barja ball in verjeti v marsikaj, v kar danes nimamo več ne verjame.

Obrobni predeli so bili naseljeni še v predslavski dobi. Ime Gradišče nam o tem dovolj pove.

Toda že v 18. stoletju so že načrtno razmišljali in gradili. Tako je nastal Grubarjev prekop, ki so ga delali 9 let in dogradili 25. nov. 1780.

Potem pa so dela na Ljubljanci sledila skokovito. Rusili so jezove,

poglobljali strugo itd., v kar so jih prisilile velike poplave na celotnem Barju. Začeli so graditi globoke jake in ceste. Kmalu so spoznali, da ni dovolj, če Barje samo izsušujejo (šota), ampak da je treba Barje tudi namakati. Zato so zgradili naprej zapornice na to Ljubljanci (Pri Cukrarni).

V novejšem času dobiva Ljubljansko barje pomembnejšo nalogo. Dalo nam bo tisoče in tisoče hektarov plodne zemlje, na kateri bomo gojili vrtno pulturo, dobivali mleko in meso. In to Ljubljana, ki po številu prebivalcev neprazno raste, nujno potrebuje.

II. Didaktične pripombe:

1. Oddaja je primerna za učence srednje in deloma nižje stopnje (3. razred v Ljubljani in nižji neposredni okolici).
2. Za snovno pripravo je potreben relief oziroma zemljevid Slovenije ali pa geografska skica Ljubljanskega barja (Notranje gorice, Babna gorica, Podpeč, Vrhniko, Grubarjev kanal, zapornice na Ljubljanci itd.).
3. Zanimive, epske razširjene podatke v pripovedni obliki imamo v povesti J. Jalen: Bobri (MK-Ljubljana).

4. Za globlje razumevanje je potrebna predhodna ekskurzija na Ljubljanski grad, na Ljubljansko barje in v Naravoslovni muzej v Ljubljani. Vsem tistim, ki tega ne zmorejo, pa bo za oblikovanje jasnejših predstav nedvomno pripomogla TV oddaja, ki upošteva vse tri faktorje.

5. Zgradba TV uče ure: a) Snovna in psihološka priprava učencev v zvezi s predhodno obravnavano učno snovjo ali pa kot priprava na obravnavanje nove.
- b) TV oddaja: zanimivi so vtisi učencev in učiteljev.

- c) Analiza (razgovor o vsebini oddaje, ter povezovanje z učnimi temami drugih učnih predmetov).

TV šolska oddaja ne more biti sama sebi namen. Zato je treba razmišljati, kako bi jo najbolje didaktično izkoristili.

Šolska vodstva prosimo, da nam pri izoblikovanju metodike TV šolskih oddaj pomagajo in nam sporočajo o vtisih učiteljev in učencev (Naslov: Mladinska redakcija TV šolskih oddaj - RTV Ljubljana, Tavčarjeva ulica 17.).

Ustrezne odgovore bomo objavili v Prosvetnem delavcu, avtorje najboljših odgovorov pa bomo konec šolskega leta povabili v TV studio v Ljubljani - učiteljske učence.

Splošne pripombe:

Za obe TV šolski oddaji: »Izlet v ledeno dobo« in »Ljubljansko barje« velja:

1. Obe oddaji sta po svoji učni tematiki vezani na predstave časa. Pri prvi gre za regresivno kronološko pot, pri drugi pa za progresivno. Ker je faktor predstave časa v obeh oddajah najbolj problematičen, gre snovna in psihološka priprava učencev predvsem v tej smeri.

2. Osrednji razred, ki sta mu namenjeni obe oddaji, je 4. razred. Po splošnem učnem načrtu je v zvezi s spoznavanjem družbe sredi te problematike: Slovenija danes in nekoč.

3. Drugi temi je prav tako blizu 3. razred posebnost v Ljubljani in neposredni okolici, ker v tem času obravnavamo Ljubljansko kotlino.

4. Tudi 5. razred, ki razglablja o geografsko-zgodovinskih problemih Jugoslavije, je snovno in psihološko prizadet, prav tako pa tudi 8. razred, ki se na področju Jugoslavije znova vrača in o njem poglobljeno razpravlja.

5. Če se usmerimo še na 6. in 7. razred, ki na geografskem področju obravnavata Evropo in kontinent, lahko rečemo, da sta obe oddaji tudi njim v prid, ker poglobljata predhodno osvojeno znanje, v teh dveh letih pa pa (iz oziroma iz izumirlih živali) se bolj pogloblja.

6. Ker pa je od 3. do 8. razreda dolga psihološka razvojna linija, didaktično ni priporočljivo, da gledajo oddajo učenci vseh treh razredov istočasno, ker bi to bil kinematograf v slabšem pomenu besede. Organizacijo na kakršni že osnovna struktura TV šolskih ur:

- a) Priprava.
- b) TV oddaja.
- c) Analiza in povezava v smislu korelacije z ostalimi učnimi temami (učnimi predmeti).

ZIVLJENJE MED SKALAMI

NASH ALP
(25. nov. popoldne ob 10.40 - popoldne ob 13.20)

Šolska televizija posreduje učno temo, ki je predpisana za spoznavanje narave v IV. razredu osnovne šole. Lahko pa ta oddaja služi utrjevanju znanja višjih razredov in pripravi 3. razreda.

Tema je orientacijskega značaja in služi najbolj uspešno kot uvod v obravnavanje življenja v alpskem svetu.

Učenci se bodo najprej seznanili z geografskim okoljem (Julijske, Kamniške, Ziljske in Karnijske Alpe ter Karavanke).

Odlomki iz filmov: »Pomlad v gorskem lovišču« in »Nenavadni lov« - valji življenje v alpskem svetu bolj nazorno, kakor bi se nam to posrečilo s samo pripovedno besedo, slikami, diafilmom (Gamsi in kozorogi) in raznimi drugimi nazornimi rekviziti.

Pred učenci se razvrščajo živali, ki jih bomo pozneje obravnavali ali pa smo jih že: gams, kozorog, planinski zajec, planinski orol, divji petelin in divja kokoš, ruševca, planinska kava in krokari.

O vseh teh imamo dovolj gradiva v učbeniku za 4. razred in zato snovna priprava ne more biti pretežka.

Predstavile pa se nam bodo še druge, ki jih v učnem načrtu ne upoštevamo in jih tudi v učbeniku ni: planinska pevka, komatar, planinski kos, skalni plezalec in planinski škinkovec, planinski hudournik, dolgočluni lešmar, pinoza, šmarica in gorska cipa.

Nekaterih izmed teh ne bomo videli na naših izletih, preboječe, so, ali pa jih zaradi njihovih varovalnih barv ni mogoče opaziti.

Kljub temu pa je prav, da jih učenci spoznajo, da si ne bodo izoblikovali sodbe, da je življenje v našem alpskem svetu, siromašno in omejeno na tiste predstavitelje, ki jih imajo v svojem učbeniku.

Ker naša prejšnjih dveh oddaj poročajo učenci, ki bi bilo zaželjeno, da o tej povedo svoje mnenje učitelji. Ne pozabite: Naš naslov je: **REDAKCIJA ŠOLSKIH TELEVIZIJE - 17. LJUBLJANA, Tavčarjeva ulica 17.**

TOMSIĆ JANEZ

»SODOBNA PEDAGOGIKA«

7-8

Pravkar je izšla 7-8. številka »Sodobne pedagogike«, ki jo izdaja Zveza pedagogičnih društev SR Slovenije. Na prvih straneh je objavljen referat dr. Dragutina Frankovića o stanju in problemih pedagogike v naši družbi, ki med drugim opozarja, da pedagogika kot znanstveno področje doslej ni imela zadostne družbene podpore.

Franc. Pediček nas podrobneje seznani s problemi blejskega seminarja o vzgojni zapuščeni otnorak, ki ga je organiziral pred letom dni Zavod za zdravstveno varstvo LRS. Veliko Troha utemeljuje v svojem sestavku potrebo po individualizaciji pouka v naših šolah. Stanko Uršič pa poroča o testiranju iz matematike v osnovni šoli.

Zanimiv in tehten je tudi prispevek Jožeta Vogrinca »(Kontrolne naloge pri pouku matematike)« ter pripombe J. Zabkarja k konceptu razporeditve učne snovi v učbeniku za matematiko za 5. in 6. razred osnovne šole.

Ernest Tiran razpravlja o filmski vzgoji, dvojno številko »Sodobne pedagogike« pa zaključujeta sestavka o Slovenih in filmu ter o slovenskih značilnostih od 1889. do 1918. leta (zapis E. Toporišičeve ob razstavi v Slovenskem šolskem muzeju leta 1963).

M. K.

Umrla je Mimi Kraigher-Sobarjeva

V drugi polovici oktobra so se v Dolenjskih Toplicah poslovili od učiteljice Mimi Kraigher-Sobarjeve. Na zadnje pot so jo pospremili - poleg številnih prijateljev in znancev - kar tri generacije njenih nekdanjih šolarjev, saj je pokojna M. Kraigherjeva službovala v tem kraju 30 let.

Poleg učiteljskega poklica je imela M. Kraigherjeva izreden smisel za glasbo in slikarstvo, saj je tudi kot upokojena učiteljica veljala za nadarjenega mentorja vsem, ki so iskali nasvetov pri njej. Kraigherjeva je aktivno sodelovala tudi v NOB, po osvoboditvi pa v raznih družbenih organizacijah.

Jamji Šegula v slovo

V prvih dneh novembra je v 82. letu starosti umrla Janja Šegula. Učiteljski poklic je opravljala najprej v Leskovcu, nato pa v Majšpergu, Marku ter v Ptujju.

J. Šegula je bila upraviteljica dekliske osnovne šole v ptujski Miadliki. Takoj po zlomu stare Jugoslavije so jo gestapovci zaprli, vodili iz taborišča v taborišče ter jo nazadnje izselili v Srbijo, kjer se je takoj vključila v NOB, čeprav je bila stara že šestdeset let.

Po osvoboditvi je bila Šegulova učiteljica in politična delavka v Ptujju. Ko je dopolnila 72 let, so jo razrešili učiteljske službe. Preselila se je v Ljubljano, kjer je nadaljevala z družbenim delom.

Njena smrt je težka izguba za vse, ki so jo poznali in cenili kot tiho, skromno in aktivno družbeno delavko in učiteljico. D. Š.

Alma Stefancloza

se je poslovila od šole

V trgu Studenice pri Poljčanah so se prejšnji mesec zbrali predstavniki množičnih organizacij ter številni prijatelji, da bi se poslovili od učiteljice Alme Stefancloza, ki je odšla po 38 letih službovanja v Studenici v zaslužni pokoj.

Studenica so bile prvo službeno mesto 18-letne Alme Mulej in tu je ostala vse do upokojitve. Alma Mulej-Stefancloza je bila stalen član nekdanje mariborske pedagoške centrale, redno pa se je udeleževala najrazličnejših poučno strokovnih tečajev in ekskurzij po domovini in tujini. Skromnemu kmečkemu prebivalstvu in revnim haloškim batarjem je A. Stefancloza postala svetovalka in učiteljica.

Okupacijo je preživela v izgnanstvu v Srbiji, po vrnitvi v Studenico pa je pomagala pri obnovitvi šole in si uredila novi dom. S svojim delom je spremljala tri generacije, vodila nešteto tečajev, posvetovanj in nadaljevalnih šol - bila je povsod, kjer je bilo treba pomagati.

Prisrčno slovo ob njeni upokojitvi je morala le eden od dokazov, ki govori o prijubljenosti Alme Stefancloza.

Gabrijela Kolar - po štiridesetih letih v pokoj

Vzorna učiteljica in pedagoginja Gabrijela Kolar je po 40 letih službovanja v šolskem poklicu prenehala z delom na I. osnovni šoli »France Rozmarna-Staneta« v Sentvidu.

Najprej - 1923. leta - je službovala sedem let v Vidmu ob Savnici, nato pa v Radljah ob Dravi in v Krizevcih pri Ljutomeru - povsod pa je bila Kolarjeva aktivna ljudsko-prosvetna delavka. Ko se je vrnila iz izgnanstva v Ljubljano, je sodelovala pri organizaciji RK. OF. bila pa je tudi rajonska prosvetna delavka in obveščevalka v Hrastov dolu. Italijani so jo aretirali in zaprli ter prepeljali v neko avstrijsko delovno taborišče.

Po osvoboditvi je bila Gabrijela Kolarjeva upraviteljica na dekliskih šolah v Ljutomeru ter v Murski Soboti. Leta 1948 je bila v Berlinu kot delegat ministrstva za delo pri vojni misli FLRJ. Dve leti kasneje je prevzela upraviteljsko mesto na osnovni šoli v Sentvidu, kjer je delala do upokojitve. Za svoje delo je bila večkrat pohvaljena in nagradjena: odlikovana je z medaljo zasluge za narod ter z redom dela III. stopnje. Fr. S.

Moderna osnovna šola v Leskovcu

Dve lepo urejeni šolski poslopji in med njima igrišče, opremljeno s najrazličnejšimi športnimi napravami - to je podoba, ki jo nudi pogled na osnovno šolo v Leskovcu, ki ima 18 oddelkov.

Na tej šoli živahno delujeta mladinska in pionirska organizacija, razgibano pa je tudi kulturno življenje.

V okviru svobodnih aktivnosti lahko izbirajo učenci med klubom kulturnikov, mladimi tehniki, zadrugarji in športnim društvom. Vsak oddelek ima svojega predstavnika, ki ga izvolijo učenci iz svojih vrst, inštruktorji v posameznih oddelkih pa so posvetni delavci. Člani krožkov se udeležujejo v prostem času, pripravljajo pa tudi razne prireditve. Mladi tehniki imajo svoj prostor v posebni delavnici, prireajo pa tudi razstave svojih izdelkov. Se posebno delavni so mladi zadrugarji, ki so povezani s kmetijsko zadrugo Matija Gubec v Krškem, goje pa cvetlice, razne zelenjavo in sadno drevje. S.

»PROSVETNI DELAVEC«

Izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Slovenije - Izdaja štiriinajstletno med šolskim letom - Ureja uredniški odbor - Odgovorni urednik Drago Ham - Naloga uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 - Telefon uredništva 33-722, int. 363 - Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 - Telefon uprave 22-284 - Pošti predal 335-VII - Letna naročnina 400 din, za šole in druge ustanove 700 din - Stev. tek. računa 680-14/68-15 - Tiska CZP »Ljudska pravica«.

■ PRAVKAR JE IZŠLA ZBIRKA

NOVIH ŠOLSKIH PROPISA - Knjiga III

Priloge jo je Rodoljub Jemurčič, pomočnik zveznega sekretarja za prosveto in kulturo s sodelavci

S to zbirko se zaključuje objavljanje veljavnih zveznih in republiških predpisov s področja šolstva in izobraževanja. III. knjiga ima 748 strani velikega formata, vsebuje pa vse veljavne zvezne in republiške predpise s potrebnimi pojasnili in sklepe odbora zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo o izvedbi in delitvi dohodkov ter osebnih dohodkov v šolah in druge zvezne predpise, ki zadevajo sistem financiranja šolstva ter organizacijo in delo zveznih ustanov na področju šolstva.

Tudi v tej knjigi se uporablja primerljiva metoda, kar pomeni, da so za vse zakone, ki so bili sprejeti v vseh ali v večini socialističnih republik, izdelani vzporedni pregledi. V medsebojni primerjavi so tudi vsebine zakonov, tako da lahko ugotovimo, kako so razna vprašanja rešena v posameznih republikah.

Vsebinska tretje knjige je posebno zanimiva za vse ustanove visokega šolstva (fakultete, univerze, visoke in višje šole, umetniške akademije idr.), za vse vrste strokovnih šol druge stopnje, zavode za prosvetno pedagoško službo, organe upravljanja, kakor tudi za vse interese, ki so si že prikrbeli prvo in drugo knjigo. S tretjo knjigo bodo imeli popoln pregled zakonodaje in drugih predpisov, ki so jih izdali republiški sveti za prosveto in drugi republiški organi, in sicer za celoten vzgojno-izobraževalni sistem.

Cena tretje knjige: 3000 dinarjev

Na razpolago imamo le še nekaj izvodov

Zbirke novih šolskih propisa - Knjiga II

Cena: 1500 dinarjev

Zakon o visokom šolstvu

z ekspozicijem Djurice Jokića - Cena: 200 dinarjev

Šolam priporočamo tudi našo žepno, praktično in okusno opremljeno izdajo

Novi ustav

z ustavnim zakonom o izvajanju ustave in z ekspozicijem Edvarda Kardelja in zbirko pojmov

Cena: 150 dinarjev

Naročila za vse našete izdaje sprejema:

Izdavaško-štoparsko preduzeće

»SAVREMENA ADMINISTRACIJA«

Beograd, Knez Mihailova br. 6/V, žiro račun 101-11-972

**ZALOŽBA
MLADINSKA
KNJIGA**

Ljubljana, Titova 3

Do konca novembra bosta izšli:

Prežihov Voranc: **SAMORASTNIKI**

- Izredna izdaja zbirke Levstikov hram
- Najlepša darilna knjiga
- Nizka cena 1500 dinarjev

Walt Disney: **SVET NARAVE**

- Knjiga je opremljena s številnimi barvnimi ilustracijami
- Dobrodošla bo najširšemu krogu bralcev
- Pripoveduje o življenju živali in rastlin, o stegah, puščavah, obtečajnih pokrajinah in afriških pragozdovih
- Natisnjena je na velikem formatu 20 X 29 cm
- Zaradi nizke cene dostopna vsakomur, saj bo stala le 1500 din

NAROČILNICA

Podpisani

naročam za (šolo, ustanovo)

..... izvodov:

Prežihov Voranc: **Samorastniki**

1500 dinarjev

..... izvodov:

Walt Disney: **Svet narave**

1500 dinarjev

Naročene knjige bom plačal takoj po prejemu računa na tekoči račun založbe št. 600-14-1-67

(Podpis)

**ZALOŽBA
MLADINSKA
KNJIGA**

LJUBLJANA, TITOVA 3

opozarja, da bo v kratkem izšel

● LITERARNI KOLEDARČEK

Namenjen je učencem višjih razredov osemletk za pomoč pri pouku slovenščine.